

UPPSALA
UNIVERSITET

Rapport IBG-LP 08-007

Undersökning av verksamheten på en naturskola

Vad är naturskolepedagogens tanke och hur ser
de besökande lärarna på verksamheten

Agneta Håkansson

Institutionen för biologisk grundutbildning, Uppsala universitet
Läraryrket 210-330 hp
Lärarexamensarbete 15 hp, ht 2008
Handledare: Henrik Viberg
Examinator: Eva Lundqvist

Sammanfattning

Syftet med denna undersökning är att utröna hur undervisningen bedrivs, på en naturskola i Älvkarleby kommun. I denna studie har jag använt mig av de kvantitativa metoderna *enkät* samt den kvalitativa metoden *intervju*. Enkäten delades ut till de trettiofem pedagoger som med sin klass besökt naturskolan under hösten 2008 fram till och med vecka 47. Intervju genomfördes med den anställda pedagogen på naturskolan. Resultatet visar att de besökande pedagogerna var mycket begeistrade över att ha tillgången till en naturskola med anställd pedagog. Dock gjordes i regel, inför besöket, inga kunskapsförberedande insatser med eleverna. Efter besöket bifogas i regel ej heller några uppgifter, till den besökande klassen, som är kopplade till utomhusdagen på naturskolan. Resultatet av denna studie är att dagen på naturskolan ses som ett lustfyllt inslag i undervisningen, för såväl pedagoger som för elever, dock utan någon djupare inkorporering med den ordinarie skolverksamheten.

Nyckelord: utomhuspedagogik, naturskola, naturskolepedagog, besökande pedagoger.

Innehåll

Problemformulering.....	5
Syfte.....	5
Frågeställningar	5
Teoretisk bakgrund till utomhusundervisning och ett praktiska arbetssätt.....	7
Sammanfattning av det utomhuspedagogiska begreppet	8
Utomhusundervisning som metod	9
Styrdokumentet och utomhusundervisning	10
Sammanfattning av läroplanen, skollagen samt kursplanerna i biologi, teknik och idrott och hälsa	11
Forskning om utomhusundervisning	12
Naturskolornas framväxt.....	13
Hyttö Naturskolas verksamhetsplan.....	13
Metod.....	14
Urval.....	14
Datainsamlingsmetoder	14
Missivbrevet.....	15
Enkätens utformning	15
Intervjun med ansvarig naturpedagog.....	16
Studiens procedur.....	16
Databearbetningsmetoder	16
Forskningsetik.....	17
Resultat	18
Verksamhetens syfte.....	18
Naturskolepedagogens syn på utomhuspedagogik.....	19
Inför besöken på naturskolan.....	20
Planeringsstadiet	20
Planering utifrån Lpo 94 och Lpfö 98.....	21
Informationsflödet	21
Sammanfattning av resultat, ”Inför Besöken på Naturskolan”	22
Under besöken vid naturskolan	23
Pedagogernas aktivitetsnivå.....	23
Elevernas aktivitetsnivå och attityder	23

Bemötandet av pedagoger och elever.....	24
Utomhusundervisning i skolans ordinarie undervisningsmoment	25
Säkerheten kring naturskoledagarna	25
Matpassen under dagarna	26
Materialet som används	26
Utomhusundervisning för alla?.....	27
Sammanfattning av resultaten hur dagen på naturskolan uppfattas	27
Efterarbete och uppföljning av dagen på naturskola.....	28
Uppföljning av dagen på naturskolan.....	28
Feedback från pedagoger.....	29
Examinationer.....	29
Gruppstorlekar.....	30
Tätheten mellan besöken.....	30
Fråga trettiofyra.....	31
Sammanfattning av efterarbete och uppföljning av dagen på naturskolan	31
Diskussion.....	32
Metoddiskussion.....	32
Tillförlitlighet.....	32
Replikerbarhet	33
Validitet	33
Felkällor.....	33
Resultatdiskussion	34
Inför besöket.....	34
Under besöket.....	36
Efterarbete med besöket.....	39
Sammanfattning av studien.....	41
Förslag på vidare områden att studera	42
Litteraturförteckning	43
Webreferenser.....	44
Bilaga 1 Verksamhetsplan Hyttö Naturskola.....	45
<i>Hyttö naturskola har som mål att:</i>	45
Bilaga 2 Missivbrev	46
Bilaga 3 Enkät.....	47

Bilaga 4 Första påminnelse via mail till enkätrespondenterna.....	53
Bilaga 5 Andra påminnelsen via mail till enkätrespondenterna.....	54
Bilaga 6 Intervjufrågor till naturskolepedagogen.....	55

Inledning

Under de senaste trettio åren har drygt 90 naturskolor runt om i Sverige etablerats dit skolklasser får komma på dagslånga besök. En av alla dessa naturskolor finns belägen i Älvkarleby kommun och heter Hyttö Naturskola. En, av kommunen anställd, naturskolepedagog¹ tar emot klasser under dagslånga besök.

Problemformulering

Ett besök vid Hyttö naturskola är, av Älvkarleby kommun fastställt, obligatoriskt för elever i förskoleklassen samt årskurserna 3, 5, 7 och 8 där de på ett praktiskt arbets sätt får tillämpa, i huvudsak, ämnena teknik, naturvetenskap och matematik.

Det jag ämnar studera närmare är hur de besökande pedagogerna ser på verksamheten och den kunskap som förmedlas där. Jag vill veta huruvida de besökande pedagogerna tar tillfället i akt och låter sig inspireras av det kunnande som finns att inhämta samt hur de sedermera jobbar vidare utifrån studiebesöket och integrerar detta i den ordinarie skolundervisningen. Min hypotes är att många pedagoger ser på besöket som ett lustfyllt inslag i skolvardagen och ett avbrott från den sedvanliga klassrumsundervisningen. Vidare avser jag även få insikt i hur den anställda pedagogen planerar sin verksamhet utifrån gällande styrdokument och den verksamhetsplan som finns upprättad för naturskolan.

Syfte

Syftet med denna studie är att genom en enkätstudie kartlägga uppfattningar och attityder hos besökande pedagoger till den aktuella naturskolan. Därtill ämnar jag jämföra deras åsikter med hur den anställda naturskolepedagogen ser på sin verksamhet, samt hur väl naturskolans aktiviteter genomsyras av den verksamhetsplan som är gällande inom kommunens föreskrifter.

Frågeställningar

- Får de besökande pedagogerna tillräckligt med förhandsinformation att förmedla till eleverna så att dessa kan tillgodogöra sig mesta möjliga kunskap från undervisningen?
- Får de besökande pedagogerna tillfredsställande tips och idéer på hur de kan jobba vidare i hemklassrummet med momentet på naturskolan?
- Hur väl, anser gästande pedagoger att naturskolans verksamhet uppfyller de nationella styrdokumentens föreskrifter?

¹ I denna studien benämns den anställda pedagogen som Naturskolepedagogen. Vid de tillfällen där hennes namn angivits i exempelvis enkätformulären har hennes namn ersatts med NN.

- Hur planerar den anställda pedagogen sin verksamhet utifrån gällande styrdokument och naturskolans egna verksamhetsplan?

Teoretisk bakgrund till utomhusundervisning och ett praktiska arbetssätt

Många är de framstående pedagoger som under årens lopp har förespråkat undervisning i en autentisk miljö där sinneliga erfarenheter värderas högt och där begrepp och material hamnar i sin rätta sammanhang, vilket är visionen med utomhuspedagogiken. Nedan följer en presentation av några av de pedagoger som är föregångare och grundpelare till dagens utomhuspedagogiska ideologi.

Under 1500-talet förespråkade J.A. Comenius (1592-1670) lärande i autentisk miljö och ansåg att de yngre eleverna måste vara delaktiga i undervisningen för att skapa egna erfarenheter och därmed känna och utforska på egen hand.

Under 1700-talet var såväl Carl von Linné (1707-1778), Jean Jacques Rousseau (1712-1778), Jean Heinrich Pestalozzi (1746-1827), Johann Friedrich Herbart (1776-1834) och Friedrich Fröbel (1782-1852) utav i princip samma åsikter. Alla förespråkade de inläring med sinneliga erfarenheter (Svedberg & Zaar, 1998).

Linné som verkade i Uppsala tog med sina lärjungar ut i naturen, där de genomförde botaniska exkursioner. (Harnesk, 2006).

Jean Jacques Rousseau är känd för sitt uppfostringsverk *Émile* där han på ett, för tiden, nytänkande sätt lät barnet stå centrum för sin egen inläring och han poängterade att *Émiles* omgivning var hans lärosal.

Den efterföljande schweiziske pedagogen Jean Heinrich Pestalozzi ståndpunkt var att barn lär sig genom egen aktivitet som grundas på naturliga behov där sinneliga intryck förstärker minnesbilderna.

Den tyske filosofen och pedagogen Johann Friedrich Herbart ansåg att de två övergripande kunskaperna som eleverna skulle förse med var den om naturen samt den om människan. Herbart var noggrann med att eleverna fick en röd tråd i sin undervisning och att innehållet skulle ge eleverna en helhetsbild.

En som gick i Pestalozzis fotspår och delade många av de åsikter han förmedlade var Friedrich Fröbel. Likt Pestalozzi ansåg Fröbel att ny kunskap skall byggas på elevernas egna erfarenheter förverkligat genom ett laborativt arbetssätt i närhet till naturen.

Under 1800-talet introducerades den så kallade Freinetpedagogiken vars grundare Celestin Freinet (1896-1966) menade att elever får bäst kunskapsutbyte då de i aktivt samspel med sin omgivning får skapa sina egna erfarenheter. Freinet hade som grundmotion att handen och hjärnans arbete skulle värderas lika.

John Dewey (1859-1952) var en amerikansk filosof och tillika en framstående pedagog och har satt djupa spår i pedagogiken som vetenskap. Deweys idéer om undervisning och kunskapsinläring bygger på ett pratiskt arbetssätt där utövaren lär sig genom egna erfarenheter, ”learning by doing” (Svedberg & Zaar, 1998).

Till detta arbetssätt drar Dahlgren & Szczepanski (1997) starka paralleller till dagens utomhuspedagogik där elever förväntas konstruera kunskaper och erfarenheter i autentisk miljö.

Anders Szczepanski som i dagsläget är verksam enhetschef för Centrum för Miljö- och Utomhuspedagogik vid Linköpings universitet, är en av nutidens främsta förespråkare för utomhuspedagogik inom Sverige. Vid Linköpingsuniversitet har han varit delaktig i att ta fram och format ett Magisterprogram för lärare i utomhuspedagogik (Lundergård m.fl. 2004). Han jobbar aktivt för att ”spränga klassrummets väggar” och vidga elevernas inlärningsmiljöer och därmed integrera praktiska moment i skolans ordinarie undervisning. Szczepanski är även en starkt drivande kraft bakom idén att få utomhuspedagogik som ett obligationiskt inslag i lärarutbildningen (Andersson, 2008)

Sammanfattning av det utomhuspedagogiska begreppet

I Nationalencyklopedin (www.ne.se) definieras begreppet utomhuspedagogik enligt följande:

”**utomhuspedagogik**, pedagogik som utgår från platsens betydelse för lärandet. Termen introducerades under tidigt 1990-tal och kopplas till en pragmatisk reformpedagogisk bildningstradition som ser kunskap som aktivitet. Den bygger på en växelverkan mellan autentiska upplevelser och textbaserat lärande. Praktiskt utövas den i form av tolkning, vägledning och reflektion i natur- och kulturlandskap, där eleven vistas större delen av undervisningstiden.

Undervisningssituationen kan förläggas i både urbana och rurala miljöer, och genom att lärandet förutom utevistelse även förutsätter mer rörelse framhålls ofta de positiva effekterna för elevernas hälsa”.

Denna citering av ovan beskrivna begrepp stämmer väl överrens med hur Szczepanski & Dahlgren (1997) beskriver utomhuspedagogik. De framhäver dessutom att denna falang inom pedagogiken torde vara den enda där det kan härledas på namnet *var* pedagogiken skall utföras. Begreppet, menar författarna, avslöjar inte endast *var* undervisningen sker utan förtäljer även ett specifikt sätt att lära in, där miljömedvetenhet och praktisk erfarenhetsmässigt handlande är två viktiga komponenter. De skriver att:

”utomhuspedagogiken utgår från ett erfarenhetsbaserat, handlingsinriktat bildningsideal som skapar många möjligheter till kontakt med natur, kultur och samhälle. Ett av utomhuspedagogikens centrala mål är att utbilda varsamhet mot vår natur- och kulturmiljö och till ett ansvar för allt levande, landet”.

Gelter (2007) vid Luleå tekniska Universitet definierar även han utomhuspedagogiken med en upplevelsebaserad inlärningsprocess som är förlagd i en utomhusmiljö. Han poängterar platsens betydelse för själva erfarenheten och menar att den är central i sammanhanget. I boken Utomhusdidaktik nyttjar Hedberg (2004) begreppet naturskolepedagogik som definition på den pedagogiska verksamhet som bedrivs på naturskolorna då han ställer sig tveksam till begreppet utomhuspedagogik. Hedberg skulle hellre se att begreppet verklighetspedagogik togs i bruk för

att ersätta såväl utomhuspedagogik som naturskolepedagogik. Detta då han anser att denna term, verklighetspedagogik, på ett bättre sätt definierar de moment där eleverna lär i en autentisk miljö utifrån deras egna erfarenheter.

Vid Centrum för Miljö- och Utomhuspedagogik vid Linköpings Universitet (www.liu.se) definieras utomhuspedagogik enligt följande:

Utomhuspedagogik är ett förhållningssätt som syftar till lärande i växelspel mellan upplevelse och reflexion grundat på konkreta erfarenheter i autentiska situationer.

Utomhuspedagogik är ett tvärvetenskapligt forsknings- och utbildningsområde som bl.a. innebär:

- att lärandets rum även flyttas ut till samhällsliv, natur- och kulturlandskap.
- att växelspelen mellan sinnlig upplevelse och boklig bildning betonas.
- att platsens betydelse för lärandet lyfts fram.

Således är ovan presenterade definitioner väl överrensstämmande med varandra, den enda åtskillnaden som kan iakttagas är hur de olika individerna betonar platsens betydelse.

Utomhusundervisning som metod

Dahlgren och Szczepanski (2004) menar att anledningen till att utomhuspedagogiken fått så starkt fäste i nutidens pedagogik är en reaktion på det allt mer datoriserade samhället vi lever i; människan har ett behov av att söka sina kulturella rötter. De poängterar att den kunskap och de upplevelser som finns att insupa i naturen är unika och aldrig kan återskapas i ett klassrum, i en bok eller i andra inomhusmiljöer. Dahlgren och Szczepanski skriver vidare "Att veta något innebär inte med automatik att man förstår" (s. 21), det är därav essentiellt att eleverna genom alla sinnen får erfara sin kunskap i praktiska sammanhang i autentisk miljö.

Drougge (1996) menar att naturkänsla endast kan erhållas genom att barnen fysiskt får bekanta sig med naturen och poängterar att "Naturkänsla är inget man kan läsa sig till" (s. 28).

Lättman-Masch & Wejdmark (2007) skriver att utomhusundervisning ger eleverna sinnliga intryck, som i kombination med närvaron i naturen ger starka minnesbilder då eleverna själva är i fokus och agerar som upptäckare.

Att utomhuspedagogik inte nödvändigtvis behöver vara förlagd till skogen poängterar Szczepanski & Dahlgren (1997) som menar att den autentiska inlärningsmiljön finns såväl på skolgårdar som i stadsmiljöer, huvudsaken är att momentet där inläringen sker ingår i meningsfulla sammanhang. Platser är aktivitetsstimulerare och sambandet mellan plats och aktivitet är stort, vilket stämmer väl överrens med de definitioner som gjorts av begreppet utomhuspedagogik.

Styrdokumentet och utomhusundervisning

Efter genomgång av Utbildningsdepartementets föreskrivna styrdokument, Läroplan för de obligatoriska skolväsendet (Utbildningsdepartementet, 2001) för grundskolan har följande avsnitt korrelation till utomhusundervisningens innehåll:

Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa. (s. 7)

Skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet. (s. 7)

Genom ett miljöperspektiv får de möjlighet både att ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen skall belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling”. (s. 8)

I skolarbetet skall de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas. Eleverna skall så uppleva olika uttryck för kunskaper. De skall få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. (s. 8)

Skolan skall stäva efter att varje elev

- Visar respekt och omsorg om såväl närmiljön som miljön i ett vidare perspektiv. (s.10)
- Utvecklar nyfikenhet och lust att lära. (s. 11)

Skolan skall ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola

- Känner till förutsättningarna för en god miljö och förstår grundläggande ekologiska sammanhang (s. 12)
- Har grundläggande kunskaper om förutsättningarna för en god hälsa samt har förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan och miljön. (s. 12)

Enligt ovanstående påtalar läroplanen starkt att eleverna ska utbildas i miljökunskap samt få insikter om hur deras egna livsstil kan påverka den globala utvecklingen, men inte *var* denna undervisning skall genomföras. Jag har aktivt valt att begränsa mig till läroplanen för grundskolan då naturskolans verksamhet i huvudsak berör dessa åldrar.

Ur skollagen kan följande citat kopplas samman med utomhusundervisningens innehåll:

1 kap. Allmänna föreskrifter

2 § Var och en som verkar inom det skolväsendet skall främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö.

Inte heller i skollagen återfinns således några direktiv om att utomhusförlagd utbildning skall bedrivas i de svenska skolorna.

I utdrag ur kursplanen för ämnet biologi för grundskolan (Skolverket, 2008) kan utläsas:

Skolan skall i sin undervisning i biologi sträva efter att eleven

beträffande natur och människa

- utvecklar kunskap om olika livsformer och deras betingelser,
- utvecklar kunskap om organismernas samspel med varandra och med sin omgivning,
- utvecklar kunskap om livets villkor och utveckling och kan se sig själv och andra livsformer i ett evolutionsperspektiv,

beträffande den naturvetenskapliga verksamheten

- utvecklar kunskap om biologins betydelse för människans sätt att gestalta, bruka och uppleva naturen,
- utvecklar kunskaper i de olika arbetssätten inom biologin, som fältobservationer och laborationer, samt kunskap om hur de växelspelar med de teoretiska modellerna,

beträffande kunskapens användning

- utvecklar omsorg om naturen och ansvar vid dess nyttjande,
- utvecklar förmågan att diskutera frågor om hälsa och samlevnad utifrån relevant biologisk kunskap och personliga erfarenheter.

I utdrag ur kursplanen för teknik för grundskolan (Skolverket, 2008) kan utläsas:

Skolan skall i sin undervisning i teknik sträva efter att eleven

- utvecklar sina insikter i den tekniska kulturens kunskapstraditioner och utveckling och om hur tekniken påverkat och påverkar människan, samhället och naturen,
- utvecklar förmågan att reflektera över, bedöma och värdera konsekvenserna av olika teknikval,
- utvecklar förmågan att omsätta sin tekniska kunskap i egna ställningstaganden och praktisk handling,
- utvecklar intresset för teknik och sin förmåga och sitt omdöme vad gäller att hantera tekniska frågor.

I kursplanen för idrott och hälsa (Skolverket, 2008) står skrivet att:

Skolan skall i sin undervisning i idrott och hälsa sträva efter att eleven

- utvecklar kunskap om vad som främjar hälsa,
- får inblickar i idrottens och friluftslivets historia /.../.

Sammanfattning av läroplanen, skollagen samt kursplanerna i biologi, teknik och idrott och hälsa

Som redovisat finns inga renodlade avsnitt som ålägger pedagoger att använda sig av en pedagogisk modell där eleverna genom erfarenhet får tillägna sig lärdom i autentisk miljö. Dock kan utläsas att det är essentiellt att utbilda eleverna i frågor som gäller miljö och hållbar utveckling. Det står dock inget om *hur* och *var* detta ska förmedlas. Dahlgren och Szczepanski (2004) poängterar även det faktum att det inte finns några tydliga författningar i läroplanen utan enkom vaga formuleringar som med god vilja kan tolkas till att elever borde få erfara sin kunskap.

I skollagen står det än mindre om *hur* och *var* eleverna ska undervisas och formuleringen att respekt skall visas inför vår gemensamma miljö kan ha vida tolkningsmöjligheter beroende på vem som avser att tyda det.

Inför granskning av nationella kursplaner valde jag att begränsa mig till kursplanerna i biologi och teknik med anledning av att det är dessa två ämnen som främst utövas på den utvalda naturskolan. Därtill studerades även kursplanen i ämnet idrott och hälsa med anledning av att friluftsliv ingår i alla naturskolans aktiviteter.

I kursplanen för ämnet biologi finns en betydligt distinktare definition där det står att eleverna ska utveckla kunnande i fältobservation samt ha kunskap om människans sätt att bruka och uppleva naturen. Även om denna kursplan inte på ett djuplodat vis förespråkar hur undervisningen ska ske, finns det antydning om att eleverna skall finna kunskap utifrån personliga erfarenheter.

Inte heller i kursplanen för teknik anträffas några som helst definitioner om *hur* undervisningen ska bedrivas. Under vistelserna på Hyttö naturskola får eleverna prova på gamla metoder att bearbeta naturens råvaror. De får även praktisera olika metoder att lösa problem genom att ta ställning till olika teknikval för att sedermera utvärdera dessa.

I kursplanen för idrott och hälsa återfinns avsnitt där eleverna skall få kunskaper i hälsofrämjande moment samt friluftsliv.

Forskning om utomhusundervisning

Utomhuspedagogik är ännu ett relativt nytt forskningsområde men är på framväxt i Sverige i och med grundandet av Nationellt centrum för utomhuspedagogik vid Linköpings Universitet. De svenska studier som gjorts i ämnet behandlar främst utomhuspedagogikens gynnsamma effekter. Vad gäller forskning på ämnet Naturskolor renderade traditionell sökning via databaser inga rapporter som behandlade specifikt naturskolor, som ansågs vara relevanta för denna studie.

Vid Linköpings Universitet har under 2006 bland annat utförts en studie av Göran Abel där han studerat skillnader i förståelsen hos elever i årskurs 6-9, beroende på om de fått möjlighet till att förvärva sig sina kunskaper i autentisk miljö eller inte. Studien visade en stor positiv kunskapsskillnad hos de elever som utöver skolans litteraturstudier även fått erfara ett studiebesök inom det aktuella området (Abel, 2006).

2005 genomförde Matilda Björklund en studie vid Uppsala Universitet där hon identifierade olika områden som är signifikanta för just utomhuspedagogik. Studien bygger på observationer av klassbesök vid en naturskola. Hon fann sju områden; hälsa/välbefinnande, konkret, lek/rörelse/, sinnen/att lära in med hela kroppen, samarbete, struktur och koncentration. Av dessa nämner hon de fem förstas som positiva men menar att de två sista, struktur och koncentration, klassar hon som negativa. Detta motiverar hon med att det krävs en tydlig ledarroll för att få dessa två kategorier att fungera önskvärt.

Liknande slutsatser drog Mathilda Bohnstedt och Emelie Eliasson (2008) i sin uppsats *Utomhuspedagogik – utan problem?*, där de intervjuade pedagoger om deras inställningar till utomhuspedagogik. De framkom att pedagoger i regel önskar grundligare utbildning i ledarrollen då de saknar djupare insikter i hur en grupp på bästa sätt struktureras. Brister i detta leder till

rädsla för att förlora kontrollen över situationen. Författarna diskuterar även det faktum att litteraturen inom ämnet är mycket positiv, men att pedagogernas uppfattning inte är med litteraturen överrensstämmande.

2005 genomförde Nelson och Szczpanski en studie med namnet *Hälsa och utomhuspedagogik*, syftet var att studera huruvida rörelse och utomhusaktiviteter hade en negativ effekt på barnens halter av stresshormon cortisol i saliven. Studien genomfördes på 341 barn i förskoleklassen och upp till årskurs 6. Resultatet visade att de elever som fått förmånen att röra sig aktivt ute hade betydligt lägre halter cortisol i saliven, jämfört med de som fått vanlig skolundervisning (Knutsson & Laestadius, 2005).

Naturskolornas framväxt

I Sverige startade den första naturskolan på 1980-talet i Skåne (Hedberg, 2004). I dagsläget finns cirka 90 stycken naturskolor anslutna till Naturskoleföreningen som jobbar efter devisen ”Att lära in ute” och fokuseringen i pedagogiken vilar på de fyra grundmoment: upplevelser, upptäckter, förståelse och insikt. (www.naturskola.se). På naturskoleföreningens hemsida står följande:

Vi arbetar för en idé; att lära in ute. Positiva upplevelser i naturen är grunden för att förklara ekologiska samband och för att förstå miljöfrågorna. Det gäller såväl barn som vuxen. Att få utveckla sin känsla för naturen är ett första viktigt steg. Kunskap om naturen börjar i naturen!

Hedberg (2004) poängterar att naturskolornas uppgift är att förmedla praktisk kunskap på rätt plats i sin fulla kontext. Alla naturskolor jobbar utifrån samma grundidé, men beroende på lokalisering varierar arbetssättet efter förutsättningarna som naturen erbjuder. På naturskoleföreningens hemsida (www.naturskola.se) står:

- naturskolan är inte ett hus, utan det är arbetssättet som är naturskola
- personalen är den viktigaste resursen som sprider naturskolans arbetssätt
- elevernas egna upplevelser och sinnesintryck i naturen är grunden till ett aktivt lärande

Hyttö Naturskolas verksamhetsplan

Hyttö naturskola i Älvkarleby kommun har sin egen upprättade verksamhetsplan² som ska vara vägledande för den verksamhet som bedrivs på naturskolan. Denna plan innefattar såväl syftet med hela verksamheten och dess uppdrag samt de mål som naturskolan skall uppnå. Verksamhetsplanen talar även om att naturskolan skall ta emot dagslånga besök av elever.

² Bilaga 1

Metod

Studien genomfördes med hjälp av den kvantitativa metoden *enkät*. Enkäten³ sändes ut per post till trettiofem verksamma pedagoger inom den berörda kommunen, vilka alla hade gemensamt att de under hösten besökt Naturskolan med en elevgrupp. Enkätens syfte var att ta reda på pedagogernas inställning till verksamheten vid naturskolan. Utöver denna metod utfördes en intervju med den anställda pedagogen vid naturskolan, med avsikt att ta reda på hur hon planerar sin verksamhet, hur rutinerna fungerar då hon planerar aktiviteter och i slutändan hur resultatet emottas av elevgrupperna.

Urval

Den population som jag valt att distribuera enkäten till är de trettiofem pedagoger som under höstterminen fram till och med vecka 47, 2008, besökt den aktuella naturskolan med en elevgrupp. 83% det vill säga 29 stycken av respondenterna är kvinnor och de resterande 17% utgörs av manliga pedagoger och motsvarar 6 individer. Samtliga är verksamma inom kommunen i norra Uppland där de undervisar i åldersspannet från förskola upp till årskurs sju. Urvalet representeras av såväl män som kvinnor med olika lång lärarefarenhet och utbildningsbakgrund. I urvalsgruppen finns sex kommunala verksamheter och en friskola representerad. Lista med deltagare erhöles av ansvarig pedagog vid naturskolan. Urvalet av svarande till enkäten var således icke slumpmässigt utvalda. Första-bästa urval är definitionen på den typ av urval som här används där en specificerad kategori människor valts ut (Esaiasson m.fl., 2006). Anledningen till att icke-slumpmässiga urval brukas i denna studie är att få tillgång till pedagoger som nyligen besökt naturskolan med en klass som därmed hade aktiviteten färsk i sitt minne, eftersom vi människor har en tendens att försköna upplevelser i efterhand (Ejlertsson, 1996).

Tanken med att inte begränsa urvalet till pedagoger inom en viss skola eller årskurs gjordes utifrån önskan om att få en så vid infallsvinkel som möjligt till hur pedagoger med olika bakgrunder samt olika elevgrupper uppfattar verksamheten på naturskolan.

Datainsamlingsmetoder

Till denna studie har två metoder använts för att få fram adekvat fakta, det är den kvantitativa metoden *enkät* samt den kvalitativa metoden *intervju*. Valet av enkät motiveras med att jag är intresserad av att se sambandet mellan den besökande och dess attityder till besöket. Johansson & Svedner (2006) skriver att enkät fungerar bäst då samband efterfrågas i en studie. Att skicka ut enkäter till besökare menar Ejlertsson (1996) är en vanskligt metod eftersom de svarande helt på

³ Bilaga 3

egen hand tagit kontakt med besöksstället. Urvalet i sådana fall sker således inte slumpmässigt och resultaten kan ge en skev bild av det verkliga förhållandet. Utifrån studiens syfte anses ändå enkät till de besökande vara det enda realistiska alternativet, med tanke på det omfång som eftersöktes.

En intervju, med den anställda pedagogen vid naturskolan, används komplementär till enkäterna. Intervjun var av utförande informantintervju där svarspersonen fick agera källa för de frågor jag sökte svaret på angående naturskolans verksamhet (Esaiasson m.fl. 2006). Intervjun spelades in med en portabel mp3-diktafon och genomlyssnande skedde av allt ljudupptaget material, dock transkriberades och analyserades enkom de delar som anses vara relevanta för denna studie.

Missivbrevet

Tillsammans med enkäten som delades ut till de trettiofem pedagogerna inom kommunen bifogades även ett missivbrev⁴. I detta följebrev klargjordes samarbetet med den aktuella naturskolan. I missivbrevets användes såväl Uppsala Universitets emblem som naturskolans emblem, detta i förhoppning om att erhålla högre trovärdighet och genomslagskraft för studien, samt därmed en högre svarsfrekvens från respondenterna. Stor möda lades vid att få en enkel men saklig utformning på missivbrevet, detta i avsikt att tilltala läsaren och öka studiens reliabilitet (Ejlertsson, 1996).

I samband med att enkäter och missivbrev skickades ut bifogades även ett numrerat, frankerat och adresserat svarskuvert (Ejlertsson, 1996) i vilket pedagogerna uppmanades returnera sin ifyllda enkät. Det framgick i brevet att avsikten med numreringen var att kunna identifiera vilka som besvarat och återsänt enkäten och till vilka som en påminnelse skulle utgå (Ejlertsson, 1996).

Enkätens utformning

Enkäten omfattar totalt fem sidor med trettiofyra frågor som är uppdelade i fyra olika kategorier; frågor om pedagogen, frågor gällande attityder inför besöket vid naturskolan, frågor gällande den aktuella dagen på naturskolan, frågor som behandlar uppföljningen av besöket. De trettiofyra första frågorna är mestadels slutna kryssfrågor, men vissa frågor hade en a-fråga med en påföljande b-fråga, där respondenten ombeds att utveckla och kommentera sina svar, med avsikt att ge en mer djuplodande förståelse för ett visst påstående. Öppna frågor undveks i största möjliga mån, då de kan orsaka att respondenterna inte bemödar sig med att skriva egna kommentarer (Ejlertsson, 1996). Stor vikt lades vid tydliga formuleringar där frågeställningarna var enkla att tolka, detta med syfte att ge ett seriöst intryck och tilltala respondenten (Ejlertsson,

⁴ Bilaga 2

1996). Eftersom samma enkät utsändes till såväl förskolepersonal som till lärare för grundskolans högre åldrar är frågorna anpassade för att kunna besvaras oavsett undervisningsålder.

Enkätens sista sida tillägnas till fullo fråga trettiofyra där respondenten har möjlighet att ytterligare förtydliga sina svar med utvecklande kommentarer, detta för att få en mer genomträngande bild av pedagogernas intryck av verksamheten.

Intervjun med ansvarig naturpedagog

Intervjun genomfördes som en informantintervju i naturskolans lokaler och pågick i tre timmar. Intervjun⁵ hade en tydlig och genomtänkt struktur och var därav uppdelad i sex kategorier; pedagogens bakgrund, naturskolans framväxt, planering av verksamheten, genomförande av aktiviteter, uppföljning av aktiviteter samt en uppsamlingskategori med diverse frågor, detta med uppsåt att underlätta strukturen för informanten samt för att främja bearbetningen av materialet. Informanten hade inte tillgång till frågorna innan intervjutillfället och inga anteckningar fördes under själva intervjun i stället genomfördes en ljudupptagning.

Studiens procedur

Studiens syfte tog sin form under hösten 2008 och under november månad valdes metod och enkät samt missivbrevet tog form. Enkäten skickades sedan ut i slutet av november till de trettiofem pedagogerna, detta skedde helt utan förhandsinformation till de berörda pedagogerna. Ett e-mail sändes samtidigt ut till berörda respondenters rektorer där det väddjades till dem att påminna sina anställda om att fylla i enkäten.

Ingen pilotstudie där enkäten kunde provas på ett antal pedagoger genomfördes (Ejlertsson, 1996) då tiden för utskick var snäv, dock granskades enkäten av en universitetsanställd med god insikt i ämnet och enkätutförande.

Drygt en vecka efter det att enkäten nått respondenterna skickades en personlig påminnelse⁶ ut till de som ej besvarat enkäten. Påminnelsen skedde via e-mail där de pedagoger som inte hade tid att fylla i enkäten erbjöds en telefonintervju, där de fick svara på samma frågor.

Efter ytterligare en vecka sändes ännu en påminnelse⁷ ut till de respondenter från vilka det ännu inte inkommit några enkäter.

Databearbetningsmetoder

Då enkäterna återsänts försågs de med ett löpnummer för att kunna skiljas åt. Resultaten från de olika frågorna fördes efter hand in i ett Exceldokument.

⁵ Bilaga 6

⁶ Bilaga 4.

⁷ Bilaga 5.

Bearbetning av ljudupptagningen utfördes via genomlyssning av allt material och väsentliga delar transkriberades.

Forskningsetik

En studie likt denna måste värna om alla deltagares integritet samt respektera deltagarnas anonymitet (Johansson & Svedner, 2006). Vetenskapsrådet (www.vr.se) poängterar att hänsyn måste beaktas mot följande etiska huvudkrav: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Respondenterna skall dessutom tydligt informeras om studiens syfte samt att deltagande sker på frivillig basis, vilket så skedde. I missivbrevet som följde enkäten poängterades tydligt att deltagande var frivilligt, men dock högst önskvärt. Vidare utlovades total anonymitet på de enkäter som inkom och några risker med att delta i studien förelåg ej för respondenterna, vilket lyder under konfidentialitetskravet.

Inga mödor lades vid samtycke från respondenterna då samtliga var myndiga och därmed finns inget krav på samtycke.

Inför intervjun förannonserade jag för naturskolepedagogen att jag ämnade ha med en mp3-diktafon och spela in samtalet. Dessutom informerades naturskolepedagogen om att hon när som helst fick avsluta intervjun och att hon själv styrde över vilka frågor hon ville besvara. Intervjun genomfördes således på hennes villkor och med dennes fulla samtycke.

Resultat

Nedan följer de resultat som framkom av intervjun samt enkätstudien. Antalet återsända enkäter blev slutgiltigt tjugotvå stycken av de trettiofem som sändes ut. Av dessa var fördelningen mellan könen 20 stycken kvinnor vilket motsvarar 91% och antalet manliga pedagoger 2 stycken vilket således motsvarar 9%. Eftersom så liten andel av de svarande representeras av män, görs ingen skillnad i hur män och kvinnors svar. Studien syftar ej heller till att utröna någon form av genusperspektiv i frågan. Av dessa ovanstående respondenter var 18% verksamma i förskolan (4 stycken), 18% inom förskoleklassen till år sex (4 stycken), 55% inom årskurs 7-9 (12 stycken) och 9% inom särskolan (2 stycken).

Då ingen märkbar skillnad i svaren kunde urskiljas ansågs inte någon uppdelning vara relevant utifrån de olika undervisningsåren. Därav är alla resultat sammanställda i en homogen grupp.

En av de svarande pedagogerna hade helt missat sida fyra i enkäthäftet, vilket medfört att vissa fråga 25 till fråga 32 lämnats blanka i dennes frågeformulär.

Verksamhetens syfte

På den aktuella naturskolans hemsida och i dess verksamhetsplan (www.upplandsstiftelsen.se) står att läsa:

”Syftet med verksamheten vid Hyttö naturskola är att med hjälp av utomhuspedagogik stödja naturvetenskap, teknik, matematik och miljöundervisningen i Älvkarleby kommun. Syftet är också att förmedla naturrummets användbarhet även i övrig ämnesundervisning. Dessutom ska naturskolan främja folkhälsan genom att öka intresset för friluftsliv hos både skolungdomar och övriga kommuninvånare”.

Naturskolepedagogen förtydligar att hennes uppgifter i huvudsak består av att stötta pedagoger som jobbar i skolan och förskolan i framför allt naturvetenskaplig-, teknisk-, och matematisk utomhusundervisning, men märker samtidigt att efterfrågan av stöttning inbegriper alla skolans ämnen där det finns föreskrivna uppnåendemål. Hon noterar genom sitt yrke att många är intresserade och vill jobba utomhus, men de vet inte riktigt hur de ska bära sig åt.

Det är obligatoriskt, för kommunens skolor, att besöka naturskolan i förskoleklassen och i årskurs 3, 5, 7 och 8. Vid dessa tillfällen ger naturskolepedagogen ett förslag på en aktivitet som den klassansvarige pedagogen sedan får ge sin åsikt om och ange eventuellt andra önskemål.

Det finns ett stort behov av naturskolan, enligt naturskolepedagogen, som menar att elever sällan undervisas utomhus i den ordinarie skolverksamheten..

På frågan om varför naturskolor behövs svarar hon att de fyller en viktig funktion vad gäller att stötta pedagoger i det här annorlunda arbetssättet som är mera praktiskt och vid närmare eftertanke säger hon:

”egentligen behövs kanske naturskolor för att den pedagogiska utvecklingen ska gå framåt/.../att man inte stagnerar i hur man undervisar eller hur man bedriver skolverksamhet eller förskoleverksamhet utan att man kommer framåt”.

Hon poängterar även vikten av att visa andra sysselsättningsalternativ för barn och ungdomar, vilka inte självmant söker sig ut i naturen. Hon förringar dock inte betydelsen av dataspel, men menar att det är essentiellt att visa andra alternativ som komplement i deras utvecklingsfaser.

Naturskolepedagogen hoppas även att naturskolor, på lång sikt, kan skapa medvetna ungdomar som tänker igenom sina vanor och som utnyttjar sin konsumentmakt med tanke på en hållbar utveckling, såväl på det personliga planet, som på det globala.

Naturskolepedagogens syn på utomhuspedagogik

När jag ber naturskolepedagogen besvara frågan Vad är utomhuspedagogik?, svarar hon:

”Utomhuspedagogik för mig är att lära sig med alla sinnen och uppleva samtidigt, alltså hela kroppen ska vara med och det viktiga med det är upplevelsen. /.../ Oavsett om den är positiv eller negativ./.../ Och jag tycker att man klarar av det bättre utomhus”.

Vidare är hon starkt övertygad om att vi som människor kopplar kunskap till upplevelser och sinnesstämningar och att det därav är viktigt att aktivera och använda hela kroppen i lärandemoment. Hon anser att platsen för var undervisningen bedrivs är viktig men inte avgörande. Det vitala är att individen får röra sig i en fri miljö där kroppen kan få utlopp för sina rörliga behov och där toleransnivån för kroppens rörelser är nästintill obegränsad. Hon säger att för vissa av hennes elever räcker det med vetskapen om att de kan få exempelvis klättra i träd, inte att de behöver göra det, men själva vetskapen om att möjligheten finns skapar ett lugn.

”Utomhus ökar kreativiteten och friheten i tanken och det är det som är det viktiga och då tror jag också att man kan processa de där teoretiska kunskaperna på ett sätt som gör att de sätter sig på djupet”.

Hon är övertygad om att utomhuspedagogiken ”är rätt väg att gå” med tanke på folkhälsa, hållbar utveckling, klimatfrågorna, miljöhot, etcetera, då det finns vida möjligheter att jobba konkret utifrån dessa områden i naturen och öka elevernas engagemang och förståelse.

På frågan om skillnaden mellan den undervisning som bedrivs utomhus och den undervisning som sker inomhus svarar hon att det som sker inom skolans väggar i regel är styrt utifrån de sociala reglerna som finns uttalade och outtalade i vårt samhälle. Nästintill allt som sker i skolan är dessutom mätbart och dokumenterbart. Hon poängterar vikten av skolans roll, men tror ändå att kvalitéer som kreativitet och fantasi ibland hamnar i skymundan i skolan då de är ”svåra att mäta och kvantifiera”. Av erfarenhet säger hon att ofta är det andra barn som får visa upp sina kunskaper utomhus än inomhus, ”elever som har ett lite lägre värde inomhus får ett lite högre värde utomhus”. Det är även detta som hon vill belysa för de lärare som besöker naturskolan med en grupp elever.

Inför besöken på naturskolan

Nedan redovisas hur naturskolepedagogen och respondenterna uppfattar tiden inför besöken på naturskolan samt hur eleverna förbereds.

I genomsnitt uppskattar naturskolepedagogen att hon tar emot klassbesök tre gånger i veckan, men hon säger även att det är starkt säsongsbetonat. Besöken inleds med att grupperna hämtas upp med buss av naturskolepedagogen vid halv nio för att sedan bli hemskjutsade vid halv två. Endast vinterdagar planeras kortare då de äldre eleverna i regel är dåligt klädda.

Under ett besök med förskoleklassen fokuseras innehållet på att eleverna skall bekanta sig med naturen och platsen.

Ett besök med årskurs tre avhandlar forntiden och eleverna får möjlighet att göra en tidsresa för att prova på tekniker som användes då.

Femmorna som kommer till naturskolan får paddla längs en kanotled.

Sjuorna kommer under höstterminens första veckor och då för att göra samarbetsövningar med syfte att stärka gruppkänslan i de nysammansatta klasserna.

Åttorna kommer under vinterhalvåret och får kunskap i issäkerhet. De utbildas då i isens fysik och struktur.

Dagarna planeras så att det skall finnas gott om tid, samtidigt som eleverna inte skall bli för trötta eller frusna.

Detta tidsupplägg och den planering som i slutänden ligger till grund för besöken vid naturskolan verkar vara alla pedagoger tillfreds då samtliga respondenter som besvarat fråga 25 i enkäten inte instämmer med påståendet att dagen kändes stressig för eleverna.

Elevernas attityder inför besöket på naturskolan uppfattar övervägande del av pedagogerna som positivt. Endast fyra respondenter har uppgett att eleverna är likgiltiga inför besöket och därmed svarat på fråga 8 att de varken intog en positiv eller negativ attityd.

Planeringsstadiet

När naturskolepedagogen planerar verksamheten för en årskurs lägger hon tonvikten på att eleverna ska få utlopp för sin egen kreativitet. Därav har hon i regel flera olika moment som eleverna självmant kan gå emellan, allt efter tycke och tålamod. Naturskolepedagogens mål med dessa dagsbesök är att eleverna skall ha kommit till någon insikt, oavsett vad denna insikt innebär eller omfattar.

Aktiviteterna planeras utifrån ideologin att momentet skall uppfattas som lustfyllt och ur det lustfyllda kommer lärandet och hon säger: ”/.../det är ju lärandet som är det roliga. Så tänker jag, så tänker kanske inte de[eleverna]”. Men när hon planerar utgår hon från grundtanken ”vad är

roligt?”, eftersom hon är av uppfattningen att det är genom lusten som hon får engagerade elever. Hon exemplifierar: ”När det gäller teorierna utgår jag ifrån att de har läst forntiden eller att de kommer att göra det.” Som avslutning på frågan sammanfattar hon och säger:

”Jag kan väl säga att det är båda delarna som är i planeringen, men det viktigaste är ju lärandet men jag tror inte att man kommer dit utan lusten”.

I korrelation till detta svarar 100 % av pedagogerna, i fråga 9, att de helt eller delvis finner dagen på naturskolan som ett lustfyllt inslag i undervisningen.

Planering utifrån Lpo 94 och Lpfö 98

Eftersom obligatoriska besök ingår i grundskolan, inom Älvkarleby kommun, utgår naturskolepedagogen ifrån aktuella läroplaner och kursplaner föreskrivna av Skolverket. Hon anser sig ha god insikt i de olika mål som eleverna skall uppnå i de olika åldrarna.

Hon anser även att mycket av hennes undervisning kan kopplas till idrott och hälsas kursplan eftersom den behandlar friluftsliv. Även kursplanen i biologi stödjer hon sig på och förklarar att

”det spelar nästan ingen roll vad jag gör så är det läroplanen. Biologisk mångfald, artkunskap, hållbar utveckling /.../”

Hon sammanfattar och säger att hon ofta läser i uppnåendemålen ur de olika kursplanerna och utifrån dem får idéer på aktiviteter och teman. Naturskolepedagogen har inga specifika krav på moment, som enligt hennes chef måste utföras, utan hon planerar och genomför aktiviteter efter eget tycke, allt utifrån naturskolans verksamhetsplan.

Detta var även en av frågeställningarna som respondenterna fick ta ställning till, påståendet löd: Anser du att dagen på naturskolan var relevant utifrån läroplanens (Lpo -94, Lpfö-98) föreskrifter? Här angav 17 stycken av 22 svarande på fråga 29, att verksamheten vid naturskolan stämmer väl överrens med skolan och förskolans styrdokument. Tre valde här att lämna fältet blankt och de resterande 2 visste inte om verksamheten levde upp till skolans styrdokument.

Till detta påstående återfanns även en b-fråga där några av pedagogerna utvecklade sitt svar. Enkom två av de nedskrivna kommentarerna hade en tydlig koppling till Läroplanen, den ena menade att verksamheten var relevant utifrån Läroplanen för förskolan, Lpfö -98. Det andra svaret kom från en 7-9 lärare som relaterade naturskolans verksamhet till idrott och hälsas kursplan där kunskap om friluftslivet ingår.

Informationsflödet

Inför besöken på naturskolan görs ett utskick via e-mail till ansvarig pedagog med praktisk information om dagen samt ett aktivitetsförslag. Av den praktiska informationen framgår vilka kläder som kan vara lämpliga, matförslag samt aktivitetsförslag. Pedagogerna har sedan möjlighet att tycka till om detta eller komma med egna önskemål beroende på vad som avhandlas i klassrummet under stundande period.

Inga förkunskaper är nödvändiga vid besöken uppger naturskolepedagogen och det finns heller inga som helst direktiv till lärarna om hur de rent kunskapsmässigt kan förbereda eleverna. Naturskolepedagogen ser det själv som en brist och nämner att de jobbar för bättring.

Fyra av de svarande pedagogerna ansåg att dagen på naturskolan kräver vissa förkunskaper hos eleverna för att de skulle tillgodogöra sig undervisningen på naturskolan till fullo (fråga 16). Tio stycken instämde delvis med att eleverna har nytta av vissa förkunskaper. Även till denna fråga fanns det utrymme för pedagogerna att kommentera sitt svar. Det som framkom var främst praktiska kunskaper. Pedagogerna menar att förkunskaper som att kunna tälja, simma och paddla varit nödvändiga i vissa fall, men att kunna engelska gynnade också behållningen av dagen. Av förskolepersonalen menade någon att elevernas kännedom om siffror och bokstäver var nödvändiga för att eleverna skulle kunna tillgodogöra sig undervisningen på naturskolan.

19 av de 22 inkomna svaren visade att pedagogerna ansåg att förhandsinformationen som utgick inför besöket var tillfredsställande. En respondent kommenterade sitt svar till fråga 7b och skrev "Oftast bra, ibland saknas info".

I enkäten där respondenterna ombads att formulera hur de förbereder sina elever svarade alla utom en på frågan. De som svarat har uppgett att de har tagit upp allmängiltig information som berör hela klassen, det vill säga vad eleverna ska ha med sig vad gäller ombyte och fika samt eventuellt några regler. Några uppger dessutom att de informerat klassen om vad som kommer att ske under dagen på naturskolan.

Flera av respondenterna har svarat i stil med att "De har varit där så många gånger, så de vet mycket", eller "Inga speciella. De hade varit där flera gånger under sin tid på mellanstadiet".

Sammanfattning av resultat, "Inför Besöken på Naturskolan"

Att naturskolepedagogen planerar sin verksamhet utifrån Lpo -94 och Lpfö -98 råder det inga tvivel om, och detsamma anser hela 77% av respondenterna. Dock är det endast ett fåtal som kunde precisera och motivera på ett adekvat sätt ur vilket perspektiv de menade att verksamheten lever upp till styrdokumentet.

E-mailkontakten mellan den anställda naturpedagogen och klasslärarna fungerar adekvat enligt båda parter, endast en respondent menade att informationen stundom kunde uppfattas som knapphändig. Den information som sedermera vidarebefordras till elever och föräldrar framgår vara av ytlig och av praktisk natur. Lärarna uppmanar sina elever att vara rätt utrustade beroende på aktivitet och väder. Inga av de tillfrågade pedagogerna redovisar att de på något kunskapsmässigt plan förberett sina elever med syfte att stärka elevernas förståelse för aktiviteten.

Under besöken vid naturskolan

Nedan redovisas hur naturskolepedagogen samt de besökande klasslärarna ser på dagen de tillsammans med eleverna spenderar på den aktuella naturskolan. Här redovisas hur aktivitetsnivån hos pedagoger och elever uppfattas, hur bemötandet på naturskolan sker samt hur praktiska moment fungerar under dagen, så som säkerhetsfrågor, material, matpass och huruvida utomhusundervisning passar alla elever.

Pedagogernas aktivitetsnivå

Vad gäller aktivitetsnivån hos de besökande pedagogerna har naturskolepedagogen den uppfattningen att de allra flesta frivilligt deltar aktivt i elevernas upptäckandeprocess och fungerar som medupptäckare. Hon berättar vidare att besökande pedagoger vid sina första visiter på naturskolan ofta har svårt att släppa taget om eleverna men att detta är något som successivt avtar allt eftersom pedagogerna blir mer bekväma med platsen och situationen. Hon berättar vidare att det oftare inträffar situationer när hon måste be de besökande pedagogerna att ta ett steg tillbaka och låta eleverna jobba ostört, snarare än att hon måste initiera en pedagog i elevernas lärandesituation. Samarbetet med de besökande pedagogerna anser hon vara starkt och hon poängterar att en god relation dem emellan är essentiellt för hur eleverna skall uppfatta besöken.

Vidare anser majoriteten, 18 stycken av pedagogerna, att de förväntas delta aktivt i de aktiviteter som sker (fråga 21). Samtidigt har några kommenterat sitt svar och uppgett att de inte vet huruvida de förväntas delta aktivt, men att de gör det ändå av egen fri vilja.

Elevernas aktivitetsnivå och attityder

Naturskolepedagogen har observerat tydliga skillnader i aktivitetsnivå utifrån elevernas åldrar. Men även årstiden, gruppmentaliteten och typ av aktivitet har stor inverkan för aktivitetsnivån. I de äldre åldrarna kan det ses som ”töntigt” att vara aktiv. De som anser sig för tuffa för att delta i aktiviteten blir ofta stillasittande vid elden och det är svårt att få dem att lämna den platsen. Naturskolepedagogen anser inte alltid att detta är dåligt, då elever som sitter vid elden ofta öppnar upp sig och pratar om sådant som de inte gör på skolan, hon kommenterar det och säger:

”så jag tycker egentligen inte att det är bortkastad tid, men det är ju inte det jag har planerat /.../, inte det jag har tänkt och det är inte det jag önskar, men jag vet inte om det alltid är dåligt, bara för det”.

Hon poängterar dock att detta enkom gäller vissa grupper och att de allra flesta eleverna är aktiva under dagen. Just av denna anledning försöker hon ha ett stort utbud av aktiviteter för att det ska passa så många elever som möjligt oavsett om de vill vara fysiskt aktiva eller inte.

På frågan huruvida pedagogerna uppfattade aktivitetsnivån hos sina elever anger majoriteten, 13 stycken, att eleverna var mer aktiva under dagen på naturskolan, än vad de vanligtvis är under

en ordinär skoldag (fråga 12). Ingen av respondenterna uppgav här att aktivitetsnivån var lägre under dagen på Hyttö naturskola än under en vanlig skoldag. Till denna fråga fanns även en b-fråga där det gavs möjlighet att kommentera sitt svar. Gemensamt för alla som valt att kommentera frågan var att de kunde skönja en förhöjd aktivitetsnivå hos sina elever under besöket på naturskolan. Någon har uppgett att de elever som inför besöket haft en negativ attityd snart ändrat sig när de väl kommit ut till platsen. En lärare i årskurserna 7-9 skriver

”Det beror på vad de ska göra, men visst är de mer aktiva när de är ute än inne i en lektionssal. Vissa tycker det är jättebra och gör mycket medan vissa inte gör något”.

En lärare i årskurs fem uttryckte:

”Elever som annars ej är så aktiva eldade och grillade mest hela dagen”.

Flertalet förskolelärare var av åsikten att det var svårt att svara på frågan då deras elever var aktiva för jämnan.

Att nivån på aktiviteterna under dagen var lagom för respektive åldersgrupp instämde samtliga 22 respondenter i (fråga 15).

Bemötandet av pedagoger och elever

Att vara personlig och i största möjliga mån skapa goda kontakter med såväl pedagoger som elever är angeläget för naturskolepedagogen, hon menar att det är grunden för naturskolans fortskridande.

Den generella uppfattningen hon får är att både lärare och elever trivs med att komma till naturskolan. Det som kan påverka elevers attityd negativt, menar hon, är när de kan tvingas hjälpa till att städa eller om de fryser mycket, vilket är ett bekymmer som hon inte vet hur hon ska komma till rätta med. Men det är väldigt sällan hon upplever att någon elev opponerar sig under aktivitetens gång.

Genom ett medvetet positivt förhållningssätt gentemot pedagogerna försöker hon förmedla konsten i att leda en grupp utomhus samt visa på hur deras elever fungerar i en utemiljö. Ett annat skäl till varför ett positivt förhållningssätt är centralt är för att påvisa för pedagogerna hur de kan avleda eller styra om dåligt beteende. Det är även själva ledarskapsrollen i en utomhusmiljö som hon fokuserar på under de fortbildningar hon håller i. Hon menar att det i allra flesta fall brister i kunskapen, hos pedagogerna, hur en grupp skall ledas och bemötas i en utomhussituation. Förr gällde frågorna *vad gör man i naturen*, nu är det i stället *hur gör man i naturen?*

Naturskolepedagogen medger att det finns pedagoger vilka inte är roade av besök vid naturskolan. Men genom omstrukturering på skolan då lärare byter klasser med varandra är det ytterst sällsynt med pedagoger som inte anser dagen vara meningsfull. Goda relationer till skolans pedagoger är essentiella för henne och hon förtydligar:

”Det är ju rent egoistiska skäl också för min egen överlevnad. Om de inte tycker att det är bra då finns jag ju inte kvar, det är ju helt i deras händer”.

För att öka intresset för verksamheten vänder sig naturskolepedagogen till föräldrar och deltar några gånger per år på föräldramöten där hon tydliggör målen för verksamheten. Vidare ser hon det som ett tillfälle att marknadsföra sig själv och upplysa om naturskolans existens. Hon menar att även detta är en del i processen för naturskolans överlevnad, eftersom föräldrar även är presumtivt beslutsfattande politiker och opinionsbildande journalister.

Enkätrespondenterna fick svara på två frågor gällande bemötandet på naturskolan, fråga 10 och 11. Den ena avsåg att påvisa hur pedagogerna ansåg sig bli bemötta och den andra hur de ansåg att naturskolepersonalen uppträdde mot eleverna. På dessa två frågor svara samtliga 22 att såväl pedagoger som elever emottogs väl på naturskolan.

Samma höga andel positiva svar återfanns på frågan huruvida naturskolepedagogen var lyhörd inför pedagogernas viljor och önskemål (fråga 18).

Utomhusundervisning i skolans ordinarie undervisningsmoment

På frågan huruvida de besökande pedagogerna brukar bedriva lektioner utomhus blir hon tveksam och säger att hon inte vet, men hon tror att det sker i ganska liten utsträckning. Hon vill heller inte veta och förhöra pedagogerna om det. Hon vill inte att pedagogerna ska känna ”att nu måste jag skämmas och åka dit och berätta att jag inte varit ute sedan sist”

Samtidig som naturskolepedagogen förtydligar att hennes målsättning är att ”bygga bort sig själv”, eftersom hennes ambition är att pedagogerna själva ska ta initiativet att ta med sig eleverna ut och inte vara beroende av hennes naturskola. Hon ser sin framtida roll som ett stöd åt pedagogerna, med en förhoppning om att de sistnämnda skall initiera utomhuspedagogik i sin egen undervisning på eget bevåg.

I enkäten ombads pedagogerna att uppskatta i hur många andelar (%) de anser att deras naturvetenskapliga undervisning som bedrivs utomhus. Resultatet av frågan visar att majoriteten av respondenterna, 13 stycken, har undvikit frågan och därmed lämnat svaret blankt. En tydlig skillnad kan dock ses hos de svarande som är verksamma inom förskolan där flertalet uppskattar att omkring 50-60% av deras undervisningen bedrivs utomhus (fråga 5).

Säkerheten kring naturskoledagarna

Naturskolepedagogen beskriver sig själv som väldigt tillåtande vad gäller barnens rörelsebehov, vilket i förlängningen innebär olika säkerhetsrisker. Dock poängterar hon att hon alltid är noggrann vid sina genomgångar för att alla ska få nödvändig information.

Hon berättar att ansvarsfördelningen är upplagd så att hon ansvarar för aktiviteten och lärarna ansvarar för eleverna. Hon exemplifierar:

”Jag är ansvarig för att det går säkert till och att de sitter bra och att de får rätt instruktioner./.../
Men om det är någon som försvinner när vi täljer då är det lärarens ansvar./.../ Men sen om de

skär sig då är vi väl gemensamt ansvariga/.../. Ytterst är det ju rektor som är ansvarig som inte ens är här./.../.”

Hon berättar att störst respekt och fruktan, för eventuella konsekvenser, har de besökande pedagogerna då elevgruppen skall ut på isen och att de inför ett sådant moment har en lång genomgång. Men hon känner samtidigt att hon har pedagogernas fulla förtroende. Ofta kan hon uppleva en viss oro hos pedagoger vid deras första besök vid naturskolan med en elevgrupp, men att de efter några besök slappnar av och finner sig i den ostrukturerade miljön utan begränsningar.

Även på denna fråga är pedagogerna överrens om att all säkerhet och alla instruktioner vid naturskolan är rigoröst genomförda och väl genomtänkta (fråga 14 & 19). På frågan svarar 20 stycken att de instämmer med påståendet att säkerheten i samband med besöket var välordnad. Endast 2 instämde delvis med att säkerheten var dem tillfreds.

Matpassen under dagarna

Efter några timmar med arbete tar gruppen rast för att göra i ordning maten, vilket utan undantag sker över öppen eld. Pedagogerna avbeställer själv den ordinarie maten den aktuella dagen från skolköket och får i stället med sig eld-vänlig mat. Receptförslag och inköpslista bifogar naturskolepedagogen i samband med utskicket inför besöket. Trots detta är det vanligt att klasserna kommer med grillkorv och bröd. Naturskolepedagogen kan se en viss pedagogisk poäng med detta, eftersom många elever grillar sitt livs första korv vid detta tillfälle. Hon påtalar även att i korvgrillningen ingår moment som att hålla elden levande, letande av pinnar, täljande av spetsar och ansvaret för att själv besluta när korven är färdiggrillad.

Att klasserna själva har med sig mat, vanligtvis korv med bröd, från skolan anser nästintill alla vara en bra lösning. Endast 2 pedagoger av de svarande instämmer enbart delvis i påståendet att lösningen med hur lunch organiseras är tillfredsställande (fråga 23). Eftersom det är upp till pedagogerna själva att sköta kontakten med skolans bispisning ansågs det även vara relevant att fråga hur detta fungerar över lag. Endast 14 individer instämmer med påståendet att kommunikationen med skolans bispisning har fungerat nöjaktigt (fråga 24).

Material som används

Naturskolepedagogen beskriver att hon till stor del använder samma material till de olika åldersgrupperna, hon säger att de eleverna efterhand blir bekanta med de återkommande hjälpmedlen. Dessutom använder hon sig till stor del av naturmaterial och eleverna uppmanas att hitta material i skogen som de kan ha nytta av. Vid de tillfällen då nytt material introduceras i undervisningen sker en noggrann genomgång.

Enkäten visar att enkom 8 av pedagogerna instämmer med påståendet att eleverna var bekanta med det material som används på naturskolan under dagen (fråga 13). Resterande 14 pedagoger instämde bara delvis med att eleverna var bekanta med materialet som användes.

Utomhusundervisning för alla?

På frågeställningen om utomhusundervisning är lämplig för alla svarar naturskolepedagogen tveklöst ”ja, det tycker jag verkligen”. Själv använder hon benämningen *raketer* och *filosofer* för de olika elevernas arbetstempo. Eftersom dagarna är fyllda med olika aktiviteter som eleverna växlar mellan efter önskan, finns det utrymme för allas behov. Hon förespråkar en fri sysselsättningsmöjlighet under dagen där eleverna själva bestämmer tempo och aktivitet. Hon ser annars en risk med att dagen blir sönderhackad för eleverna, då de inte får möjlighet att fördjupa sig i aktiviteten. På så vis får *filosoferna* tid att arbeta i eget tempo samt tid för eftertanke medan *raketerna* får stimulans och utlopp genom aktivitetsväxling.

Hela 20 stycken lärare instämde i att aktiviteterna som genomfördes under dagen var anpassade för alla elever (fråga 20). Ett av undantagen kunde förklaras med att denne vid tidpunkten haft en skadad elev med sig som därmed varit begränsad i sin rörlighet.

Då det gäller relevansen av den kunskap som förmedlades under dagen på naturskolan ansåg 17 stycken av de 22 svarande att kunskapen eleverna erhöll under dagen var relevant för dem (fråga 17). Denna fråga var även av karaktären att pedagogerna hade möjlighet att kommentera sitt svar och utveckla i vilka situationer som kunskapen kunde vara användbar. Flera av svaren behandlade dagen på naturskolan som mycket uppskattad och att aktiviteterna var lagom i svårighetsgrad. En svarande menade att kunskap inte var det väsentliga med deras besök utan att dagen på naturskolan hade till syfte att stärka sammanhållningen i klassen. Endast tre av respondenterna har preciserat hur de ser på relevant kunskap. En förskolelärare svarade ”Alltid bra att få vara i naturen, träna på balans, tälja med kniv respekt för eld & naturen m.m.”. En lärare som undervisade i grundskolans högre åldrar skrev ”Nyttig undervisning (naturvett, iskunskap mm.)” Ytterligare en förskolelärare menade att ”All kunskap är relevant”.

Sammanfattning av resultaten hur dagen på naturskolan uppfattas

Svaren från enkätundersökningen visar att besöken på naturskolan har en positiv inverkan på såväl pedagoger som på elever. Flertalet av pedagogerna menar att de deltar aktivt, och att detta dessutom förväntas av naturskolepedagogen. Naturskolepedagogen är dock delvis av en annan åsikt och menar å ena sidan att hon förväntar sig att de medföljande lärarna skall vara elevernas medupptäckare, vilket hon per definition ej anser vara en aktiv pedagog utan att läraren enbart skall vara ”med när det händer”, det vill säga när eleven gör framsteg. Å andra sidan räknar hon

med att lärarna ibland tar en halvklass i något moment och därigenom görs läraren till en aktiv pedagog.

Aktivitetsnivån i samband med besöken är relativt hög bland eleverna kontra den ”vardagliga” undervisningen. Det är främst lärarna för de yngre åldrarna som menar att aktivitetsnivån inte skiljer sig nämnvärt från en vanlig dag på förskolan, då deras elever alltid är aktiva. Flera av lärarna i år 7-9 menar att deras elever är mer aktiva under en naturskoledag än i sin ordinarie skolmiljö.

Bemötandet på naturskolan sker på ett positivt sätt av såväl pedagoger som elever anser alla respondenter och det framgår även tydligt i intervjun att naturpedagogen lade stor kraft vid att förmedla ett positiv förhållningssätt.

Naturskolepedagogen och de besökande lärarna har olika åsikter angående det brukade materialet som nyttjas under dagen. Den anställda pedagogen vid naturskolan menar att allt material är bekant för de gästande eleverna och att de ofta använder naturmaterial i undervisningen. Av de besökande lärarna däremot angav hela 63% att eleverna endast delvis var bekväma med materialet.

Alla respondenter vittnar om att utomhusundervisning kan utföras oavsett ålder och funktionsgrad och i denna fråga är de helt i enighet med den anställda naturpedagogen. De flesta pedagogerna, 77%, anser dessutom att den kunskap som eleverna tillgodogjort sig under höstens aktivitetspass på naturskolan är av relevant natur för dem.

Dock kan utrönas att kontakten mellan pedagoger och skolans bespising inte sker på ett önskvärt sätt då enkom 63% av de tillfrågade är tillfreds med den.

Efterarbete och uppföljning av dagen på naturskola

Nedan redovisas hur pedagogerna uppfattade uppföljningen av dagen på naturskolan. Resultaten omfattar ämnen som hur dagen följs upp, hur feedback från besökande pedagoger sker, examinationer, gruppstorlekar samt tätheten mellan besöken.

Uppföljning av dagen på naturskolan

Naturskolepedagogen anser att uppföljningen av dagen på naturskolan är en brist i verksamheten. Hon menar att det är långt mellan gångerna som de olika årskurserna kommer och att det skulle vara svårt att följa upp de olika klasserna. Men hon vet att de medföljande förskolepedagogerna själva integrerar besöket i den ordinarie verksamheten och exempelvis ritar och skriver om besöket.

Hon har förhoppningar om att kunna jobba fram material till lektioner som pedagogerna vid tillfälle kan inkorporera i undervisningen. Hon är väl medveten om risken med att detta moment annars ses som en utflykt, helt skild från den övriga undervisningen, snarare än ett lärotillfälle.

Då det gäller dagen som helhet på naturskolan svarade alla 21 svarande respondenter att dagen som helhet till fullo motsvarade de förväntningar som de hade inför besöket (fråga 26).

Pedagogerna tillfrågades om de kände att de fick undervisningstips av naturskolepedagogen för att på bästa vis kunna följa upp dagen på naturskolan och integrera den i den ordinarie skolundervisningen. Enligt svarsfrekvensen på denna fråga kan utläsas att 10 stycken av de tillfrågade ansåg sig få undervisningsförslag, medan 9 stycken inte samtyckte. En respondent angav att denne inte visste huruvida hon fått någon vägledning till uppföljande moment. Två respondenter lämnade denna fråga blank (Fråga 28).

Feedback från pedagoger

Ofta får naturskolepedagogen positiv, muntlig feedback från de besökande pedagogerna, aldrig negativ. På frågan om hon tror att det kan vara känsligt att föra fram negativa åsikter i en så liten kommun, tror hon att det delvis kan vara så, men menar att missnöjda pedagoger borde ha vänt sig till sina rektorer och att det skulle framkomma den vägen. Detta har lett till en mindre stagnation där hon inte vet i vilken riktning verksamheten bäst kan utvecklas. Systemet blir sårbart och rädslan för att försämra verksamheten och det goda ryktet påtaglig.

På frågan om huruvida pedagogerna kände sig inspirerade av dagen svarade 19 stycken att de instämde i påståendet (fråga 27).

Det kan dock utläsas från fråga trettiofyra där pedagogerna själva fritt fick möjlighet att kommentera dagen på naturskolan att de över lag är mycket tacksamma över naturskolan och dess anställda pedagog. Längre fram i detta dokument utvecklas fråga trettiofyra närmare.

Alla de pedagoger som besvarat enkätfråga nummer 31 anser att själva upplevelsen och därmed känslan av att komma till naturskolan är viktig för eleverna. På efterföljande fråga 32 tillfrågades pedagogerna om det viktiga var att eleverna fick prova på utomhusundervisning, eller om själva upplevelsen med utflykten till naturskolan var det essentiella. Här svarade 9 stycken att det viktiga med momentet var att eleverna fick chansen att uppleva utomhusundervisning, men de framhöll i sina kommentarer att det var en stor förmån att få komma till naturskolan med dess kompetenta personal. 21 stycken menade att utflykten till naturskolan, samt bussfärden var huvudattraktionen, de kommenterade sina svar genom meningar som ”Det blir något extra att åka iväg och byta omgivning” och ”Det är viktigt att komma ifrån skolgården, in i ”riktig natur”.”

Examinationer

Examinationer utförs aldrig på naturskolan. Naturskolepedagogen ställer sig frågande till påståendet om att det eventuellt skulle kunna vara till hjälp för verksamhetens utveckling:

”Det är inte min uppgift. Hur ska jag bedöma deras examinationer, jag har inga betygssättnings... /.../ Det är också att tycka att ha åsikter om, men jag har inte jobbat så”.

”Och jag förstår inte riktigt vad ska jag göra med den kunskapen om fem av tio kunde abborre. Okey det kan vara en bekräftelse på mina metoder, att de har lärt sig genom det sätt som vi gått igenom det. /.../ Och det kan vara ett sätt att tydliggöra för läraren att mina elever tog till sig det här på det här sättet. Det finns en poäng i det./.../. Det är en tanke. /.../. Jag tycker för min del att det är upp till läraren, men jag skulle kunna göra det för att kontrollera mina egna metoder. /.../”.

Gruppstorlekar

Naturskolepedagogen upplever inte att verksamheten begränsas av storleken på klasserna, eftersom det finns en medföljande pedagog som kan vara behjälplig vid behov. Klasserna inom kommunen består sällan av fler än tjugo elever. Hon är dessutom av den åsikten att eleverna jobbar på bra självständigt om de bara sätts i arbete.

När samma fråga ställdes till besökande pedagoger var det totalt 9 stycken som ansåg att besöken med fördel skulle ske i halvklass, och 10 som ansåg att helklassbesök var att föredra. En pedagog som kommenterat sitt svar menade att halvklass *ibland* kunde motiveras, men denne preciserade inte vilka motiv som låg bakom kommentaren (fråga 33).

Tätheten mellan besöken

Den anställda naturskolepedagogen anser att alla elever borde få komma till naturskolan minst en gång per år, helst en gång per termin anser hon vore önskvärt.

På frågan om naturskolan skulle klara av den ökade tillströmningen av elever och samtidigt bibehålla samma kvalitet och meningsfullhet svarar hon att hon anser det vara möjligt. Dock återkommer hon till det faktum att för att säkerställa kvalitén skulle en till anställd naturskolepedagog vara till stor nytta. Hon anser att gott och väl två grupper samtidigt kan vistas på naturskolans område utan att inkräkta på varandras aktiviteter.

Anledningen till att det ser ut som det gör i dag med så få besök under grundskolan, menar hon är ett gammalt beslut som togs när naturskolan var nyinrättad, eftersom ingen visste hur arbetsbelastningen skulle te sig, men som det ser ut nu, finns det alltså möjlighet att ta emot fler klasser per termin.

Vad gäller tätheten på besöken är naturskolepedagogen och majoriteten av respondenterna överrens då 16 individer tycker att tätare besök kan motiveras. De som inte instämmer är ett fåtal av de pedagoger som är verksamma inom förskolan samt särskolan, dessa menar att de redan besöker naturskolan så pass ofta (fråga 30).

Fråga trettiofyra

Fråga trettiofyra valde 10 stycken att kommentera verksamheten på naturskolan. Dock framkom inga förslag, konkreta tips, eller negativ kritik på hur naturskolan kan förbättras och utvecklas. I stället valde pedagogerna här att ta tillfället i akt och kommentera hur uppskattad verksamheten var samt att de hyste stort förtroende för den anställda naturskolepedagogen. Exempel på kommentarer som inkom var ” Mycket fint planerade dagar, är naturskolebesöken! Vi blir hämtade av buss, tar med eller gör egen lunch. Fungerar utmärkt! Vi längtar till nästa pass i naturen! Enormt duktig personal!”, ”Både barn och vuxna trivs med att göra en heldagsutflykt till en naturupplevelse. NN ÄR FANTASTISK NATURMÄNNISKA!!!!”, ”Vi har alltid blivit SÅ bra bemötta. Bl.a. alltid funnits tid för oss att komma, flexibla pedagoger, tydlig information, mycket inspirerande, lika bra året om. Finns INGET negativt!”

Sammanfattning av efterarbete och uppföljning av dagen på naturskolan

De besökande pedagogerna erbjuds inte material till att följa upp dagen på naturskolan med, vilket naturskolepedagogen ser som en stor brist. Detta till trots anser hela 45% besökarna få lektionsförslag och tips på uppföljande verksamhet.

100% av de tillfrågade pedagogerna anser att dagen på naturskolan stämmer väl överrens med de förväntningar som de hade inför besöket. I samma riktning pekar siffrorna som talar för hur viktigt det är för eleverna med själva upplevelsen av huset och miljön vid Hyttö naturskola. Här menar samtliga som besvarat frågan att miljöbytet och bussresan är viktig för elevernas upplevelser.

Naturskolepedagogen menar att det inte finns någon anledning att dela upp klassen i halvklasser inför besöket, hon hänvisar till att klasserna i regel är relativt små och att det finns möjlighet att nyttja den medföljande pedagogen om ett moment med fördel genomförs i halvklass. Här kan skönjas motstridigheter mellan naturskolans pedagog och en förhållande vis stor del av respondenterna 41% anser att halvklasspass vore att föredra.

Vad gäller tätheten på besöken kan utrönas att naturskolepedagogen och flertalet av de besökande lärarna är eniga och anser att det vore önskvärt med tätare visiter på naturskolan.

Diskussion

I detta diskussionskapitel behandlas först metoderna som använts sedan följer ett avsett där resultatet av enkäterna och intervjun kommenteras. Avslutningsvis återfinns en sammanfattning.

Metoddiskussion

I detta avsnitt ämnas tillförlitlighet, replikerbarhet, validitet och felkällor diskuteras.

Tillförlitlighet

Denna studies tillförlitligheten kan ifrågasättas. Totalt återkom 22 av de 35 utskickade enkäterna. Presumtivt kan de som valt att inte svara på enkäten vara de som hade minst intresse i naturskolans verksamhet. I beaktande av detta skulle det leda till en skev fördelning av positiva omdömen enligt min mening.

Det andra som bör noteras är att det ytterligare borde ha poängterats att studien avsåg det besök som pedagogen gjort på Hyttö naturskola under hösten 2008, då några av pedagogerna i olika kommentarer dragit paralleller till tidigare besök vid naturskolan och gett svar av en mer generell karaktär. Inte någonstans fanns heller angivet hur många kryss respondenterna fick sätta per fråga. Genom att begränsa med endast ett kryss hade än tydligare svar framkommit, eftersom några enstaka respondenter valt att sätta flera kryss och hänvisa till de olika gångerna denne besökt naturskolan med en elevgrupp.

Denna enkät sändes ut i november till alla som besökt naturskolan under hösten, fram till och med vecka 47. Jag anser att ett problem med detta som kan göra inverkan på det resultat som erhållits är att det för en del pedagoger har förflutit flera månader sedan deras besök vid naturskolan. Ju längre tid som passerar mellan själva upplevelsen och studien desto mer ökar risken för minnesbortfall hos den som besvarar enkäten (Ejlertsson, 1996). En vanlig företeelse är att vi förskönar händelser och tillskriver dem en mer positiv bild än vad som från början upplevdes. Ejlertsson (1996) antyder även att i en studie som denna, där flera av pedagogerna besökt naturskolan vid tidigare tillfällen, har pedagogerna en tendens att jämföra sitt sista besök med tidigare besök, i stället för att ge en objektiv bild av det som efterfrågas i enkäten.

Tidpunkten för enkätens utskickande var förlagd till veckan innan första advent med beaktande av att schemat är hektiskt inför diverse julbestyr. Ejlertsson (1996) menar att tiden för utskicket bör planeras noga för att inte konkurrera med övriga aktiviteter och skärskilt poängterar han december månad som en olämplig tid. Jag anser att ett optimalt förfarande vore att de besökande pedagogerna vid en så pass tidig tidpunkt som vid själva besöket hos naturskolan, vore medvetna om att en enkätstudie skulle följa. Detta skulle ge tid för reflektion och presumtivt en mer granskande inställning vid själva besöket.

Replikerbarhet

Med replikerbarhet menas huruvida studien kan upprepas (Esaiasson m.fl. 2004), visserligen poängterar författarna att det är sällsynt med studier som replikeras men att upprepande av studier bidrar till att resultaten blir tillförlitligare och därmed mer trovärdiga. Möjligheten att replikera denna studie anses vara hyfsat god, såvida inte omsättningen på enkätrespondenterna är stor. Enkäten som använts till denna studie skulle kunna återanvändas och ett utskick skulle kunna göras till samma skolor och förskolor, dock skulle det vara svårt att få exakt samma respondenter att svara då enkäterna är helt anonymiserade.

Validitet

Med validitet menas huruvida det som avses undersökas stämmer överrens med det som verkligen undersöks samt om en lämplig metod använts till detta ändamål (Esaiasson m.fl., 2004).

Validiteten av resultatet i denna studie kan diskuteras eftersom Älvkarleby är en liten kommun med goda relationer mellan naturskolans pedagog och kommunens övriga pedagoger. Det kan tänkas att respondenter angivit en förskönad bild av verksamheten i syfte att ”skydda” såväl naturskolepedagogen som verksamheten vid naturskolan. Andra skäl kan vara att pedagogerna gärna vill se en utökning av verksamheten vid Hyttö.

I denna enkätstudie visas i generella drag vad pedagogerna tycker om de olika momenten vid naturskolan, dock fås ingen ordentlig bakgrund till varför de svarat som de gjort. Komplimenterande intervjuer med några av pedagogerna hade gett en mer djupgående förståelse till enkätsvaren.

Fram till och med vecka 47 under hösten 2008 har enkom vissa klasser besökt naturskolan, för att få en högre validitet enligt min mening skulle enkätstudier göras fortlöpande under ett års tid för att få med representanter för alla årskurser.

Vad gäller validiteten i den intervju som genomfördes med naturskolepedagogen kan också diskuteras. Det kan tänkas att hon, med eller utan baktanke, ger en nyanserad bild av verksamheten.

Felkällor

I denna studie fanns interna bortfall, det vill säga där de svarande undvikit att besvara frågorna helt (Ejlertsson, 1996). Det gällde främst frågorna med en b-del, där det gavs möjlighet att kommentera sitt svar. En av pedagogerna missade dessutom en hel sida med frågor och hennes svar anses därför som blanka i fråga 25-32.

Vad gäller det externa bortfallet (Ejlertsson, 1996), de som valde att inte besvara på enkäten alls, uppgick antalet till tretton stycken. Av dessa var fyra verksamma vid en friskola och resterande nio jobbade inom den kommunala verksamheten.

Jag anser att med största sannolikhet att anledningen till det externa bortfallet kan vara tidpunkten för utskicket som hamnade i slutet av november och början av december, vilka är hektiska månader för många (Ejlertsson, 1996) Ingen större skillnad i svarsfrekvens kan urskiljas hos någon av de olika pedagogerna med avseende på den ålder de undervisar i.

Det bör även tagas i beaktande att de berörda pedagogerna inte på något vis förvarnades om denna studie och att en enkät skulle följa upp deras besök på naturskolan. Möjligen hade en förberedelse av respondenterna givit en högre svarsfrekvens.

Resultatdiskussion

Resultatdiskussionen har delats upp i tre delar efter samma princip som resultatdelen. Den första delen behandlar tiden innan besöket, den andra hur besökande pedagoger och naturskolepedagogen uppfattar själva besöket och den tredje och sista delen behandlar uppföljning och efterarbete av dagen på naturskolan. Avslutningsvis följer en sammanfattning av studien.

Inför besöket

Inför besöket på naturskolan ges möjligheten för besökande pedagog att påverka sin dag på Hyttö naturskola. Detta genom att naturskolepedagogen e-mailar berörda lärare förslag på dagsaktivitet, alternativt får pedagogerna uttrycka önskemål om specifikt ämnesområde. Denna möjlighet som ges utnyttjas av en ytterst liten minoritet enligt naturskolepedagogen. Trots denna avsaknad av önskemål anger 100% av respondenterna i fråga 18 att naturskolepedagogen är lyhörd för önskemål. Det som inte framkommer ur enkäten är eventuella önskemål som framkommit under dagen på naturskolan, vilket skulle kunna påverka svaren i fråga 18. Utöver denna aspekt anser jag att respondenterna uppvisar en ogrundad positiv inställning gentemot naturskolans flexibilitet och lyhördhet inför önskemål. Om pedagogerna i större utsträckning tog tillfället i akt att ange specifika önskemål och ämnesområden under dagen skulle det enligt min mening ge större utbyte för alla inblandade parter. Verksamheten skulle då förmodligen kännas mera utmanande för naturskolepedagogen samtidigt som de besökande pedagogerna skulle få avlastning och hjälp i sin ordinarie skolverksamhet. Detta framkom även under intervjun där naturskolepedagogen uttryckligen hyste en viss rädsla för stagnation eftersom alla besökande pedagoger är så tillfreds med situationen.

Den förhandsinformation som går ut till klasserna inför besöket på naturskolan anser 86% av pedagogerna vara tillfredsställande, enligt svaren på enkätfråga 7a. Utifrån denna information förbereder sedan respektive lärare sin elevgrupp inför besöket. Det vanliga är att pedagogerna tillsammans med elevgruppen går igenom praktisk information så som lämplig klädsel och utrustning. 63% av respondenterna anser helt eller delvis, i fråga 16, att ett visst mått av förkunskaper krävs för att få ut mesta möjliga av dagen. Kontradiktoriskt mot detta anser 100%

av respondenterna att aktiviteterna under dagen varit på lagom svårighetsnivå för alla elever, enligt fråga 15 och 20. Detta trots att inga egentliga förberedelser gjorts, utöver en packlista, eller specifika förkunskaper förvärvats inför besöket enligt svaren i 7a. Detta anser jag vara anmärkningsvärt att pedagogernas svar vill påskina att det inför besöket, å ena sidan, krävs vissa specifika förkunskaper, å andra sidan menar de att aktiviteterna var optimalt anpassade för alla. Detta sammanhang är något som i praktiken, enligt mig, är omöjligt. Vad jag anser är att det skulle gynna såväl pedagoger som besökande elever om de på ett mer djupgående sätt förberedde sig mera kunskapsmässigt inför dagen. Anmärkningsvärt är även att ingen av pedagogerna uttrycker någon som helst önskan om bättre förhandsinformation med syfte att kunna förbereda eleverna bättre, de är helt enkel tillfreds med situationen som det är.

Enkätsvaren visar att 82% av de tillfrågade respondenterna kan skönja en positiv inställning till besöket vid Hyttö naturskola (fråga 8). Resterande 18% menade att deras elever var likgiltiga inför besöket. Jag tror att med en gedigen förberedelse av eleverna, kunskapsmässigt, inför ett besök på naturskolan skulle ge än mer positiva elevinställningar. Skulle exempelvis elever få ställa hypoteser i olika frågor och sedan få en möjlighet att prova dem under naturskoledagen, skulle en förväntan och spänning kunna grundas hos eleverna. Dock är det ogörligt enligt min mening att få en 100 procentig ”uppslutning” av entusiasm inför en sån här dag med skolan.

Samtliga 22 respondenter instämmer delvis eller till fullo med att naturskolans verksamhet ses som ett lustfyllt inslag i undervisningen för dem i egenskap av pedagoger (fråga 9). Vilket jag inte på något vis betvivlar då övriga enkätsvar pekar åt samma håll.

I fråga 5 i enkäthäftet uppmanades pedagogerna att uppskatta hur stor andel (%) de bedriver sin naturvetenskapliga undervisning utomhus. Svaren visade att förskolorna i regel uppskattar det till 50-60% medan flertalet av de övriga respondenterna lämnat fältet blankt. Hela 59% avstod helt från att besvara frågan. Samma fråga ställdes till naturskolepedagogen där hon ombads att uppskatta hur stor andel hon tror att kommunens skolpedagoger bedriver naturvetenskaplig undervisning utomhus. I denna fråga vill hon inte ens spekulera, men tillstod att det förmodligen är en ytterst liten del. Därvid lag anser jag att det finns ett skriande behov, som naturskolan till viss del fyller, av naturvetenskaplig undervisning bedriven utomhus. Naturskolan är en mycket god resurs för såväl pedagoger som elever. Anledningen till att skolans pedagoger inte bedriver utomhusundervisning i de naturvetenskapliga ämnena kan vara personliga skäl så som osäkerhet, ovana eller ren bekvämlighet. Även de ramar som finns inom skolan kan påverka valet av undervisningsplats. Jag tror att snäva tidsramar, schematisk problematik samt mål som skall uppfyllas enligt styrdokumentet gör att många pedagoger vare sig har tid eller möjlighet för att göra några större utsvävningar i sin profession. Enligt min mening är besök vid naturskolan ett ypperligt tillfälle att ta influenser och kunskaper ifrån vad gäller utomhuspedagogik och

konkretisering av skolämnen. Dahlgren och Szczepanski (2004) antar att brist på kunskap och erfarenhet gör att pedagoger inte vågar gå ut. Att förskolelärarna i större utsträckning bedriver utomhuspedagogik anser jag grundar sig i det lägre kunskapskraven som finns för förskolan kontra de äldre åldrarna. Att ta sig utomhus och samla kottar och löv kan vara naturkunskapsundervisning i en förskoleklass medan detta knappast fyller någon funktion i de högre åldrarna. Den pedagogiska utmaningen är, enligt min mening, högre ju längre upp i skolåren du kommer. Med detta menar jag att för de högre åldrarna krävs det av pedagogen djupare ämneskunskaper inom till exempel biologi för att på ett meningsfullt sätt bedriva en lektion i utomhuspedagogik. I paritet med förskoleläraren, som enbart i exemplet ovan behöver basala kunskaper om våra svenska barr- och lövträd, anser jag därmed att det ställs högre kunskapskrav på pedagogkåren i de högre åldrarna. I och med detta faktum anser jag bristen på utomhuspedagogik i de äldre åldrarna härstammar ur ett högre kunskapskrav. Att klasslärare i regel inte bedriver utomhus kan även förklaras med de resultat Björklund (2005) och Bohnstedt & Eliasson (2008) påvisade och som stämmer väl överrens med naturskolepedagogens egna erfarenhet som visade att brist på ledarrollsegenskaper leder till osäkerhet och rädsla.

Under besöket

Bemötandet på naturskolan är tillfredsställande, anser 100% av respondenterna gentemot såväl pedagoger som mot elever, enligt enkätsvaren på fråga 10 och fråga 11. Detta stämmer väl överrens med den version som naturskolepedagogen ger. Hon framhäver dessutom att detta är något som hon lägger stor vikt vid, eftersom hon anser att en god relation mellan pedagogerna och henne själv är A och O för att de i sin tur skall kunna förmedla en positiv attityd till eleverna. Det framkommer även under fråga 34 där pedagogerna fritt får skriva sina synpunkter, att naturskolepedagogens bemötande är av god kvalitet. Enligt min uppfattning verkar det goda bemötandet göra avtryck på hela verksamheten och det är därigenom en grogrund för de positiva omdömen som naturskolepedagogen erhållit i denna studie. Dock ställer jag mig frågande till om fördelningen vore lika positiv med en högre svarsfrekvens såsom diskuterat i avsnitt "Validitet". Kanske är det så att de som inte är lika entusiastiska inför projektet som sådant ej heller bemödade sig att svara på enkäten? Trots denna spekulation är den rådande uppfattningen hos de responderande pedagogerna att bemötandet från naturskolan är mycket väl.

Under intervjun berättade naturskolepedagogen om de förväntningar som hon har på den medföljande pedagogen, hon uttryckte då muntligt att hon ansåg det var viktigt att pedagogen var elevernas medupptäckare och aktivt deltog då eleverna gjorde ett genombrott kunskapsmässigt. Samtidigt gav hon uttryck för att helklassundervisning var att föredra framför halvklasspass då det alltid fanns möjlighet att dela upp klassen mellan sig själv och klasslärare. Detta kan förklara, enligt min mening, varför så många av pedagogerna, 82%, kände att de förväntades delta aktivt i undervisningen på naturskolan (fråga 21). I detta fall kan det tyckas att naturskolepedagogen

säger emot sig själv, för samtidigt som hon säger att förväntningarna stannar vid att pedagogerna ska vara medupptäckare, förväntar hon sig att hon ska kunna dela på klasserna och skapa halvklasser med hjälp av pedagogen. Vad jag kunnat utröna är att förväntningarna på den medföljande pedagogen är större än vad naturskolepedagogen vill tillstå. Detta skulle även kunna ge en djupare förståelse för varför 45% av respondenterna inte anser att halvklasspass är att föredra underbesöket, fråga 33. Många av de pedagoger som kommer till naturskolan, säger naturskolepedagogen, känner sig obekväma och osäkra i naturmiljön och rädslan för att få ansvaret för en halvklass kan skrämma dem.

För att en dag på naturskolan skall ha någon mening anser jag att de utförda aktiviteterna måste ha en viss relevans och koppling till den vardagliga undervisningen i skolan, utöver detta anser jag att vissa icke direkt kopplade aktiviteter och kunskaper så som is och vattenvett kan vara relevanta då dessa är till nytta genom hela livet. Pedagogerna instämmer 100% till fullo eller delvis, att kunskapen som eleverna erhöll under dagen var relevanta för dem. I b-delen av denna fråga 17 har pedagogerna svårt att motivera och förtydliga på ett adekvat sätt sina svar. Motiveringarna behandlar till större delen att aktiviteterna under dagen var lustfyllda. Jag ifrågasätter pedagogernas insikter i den kunskapsbank som finns att inhämta på naturskolan med dess naturskolepedagog. Jag tycker mig skönja en attityd som genomsyras av ett lustfyllt inslag i undervisningen, snarare än uppskattning av kunskapsförmedlingen, detta då kommentarerna i 17b behandlar det lustfyllda i större utsträckning än precisering av relevant undervisning. Exempelvis skriver en respondent ”Vi paddlad kanot och det var mer för att få ihop gruppen vi var där och inte i något egentligt undervisningssyfte”, vilket stödjer min tes om att lärarna inte ser den didaktiska poängen med aktiviteten och därmed möjligheten till ett kunskapsförvärv.

Naturskolepedagogen uppger i intervjun att hon mestadels använder sig av enkla material och materiel i sin undervisningen, ofta är det dessutom rent naturmaterial som förekommer. Hon poängterar också att om det mot förmodan är något, för eleverna, nytt materiel som används så går hon nogsamt igenom det. Detta håller inte majoriteten av pedagogerna med om, endast 36% instämde till fullo med att eleverna var bekanta med de materiel som användes under dagen (fråga 13), men 100% av de svarande på fråga 14 samtycker med naturskolepedagogen om att hon ger tydliga instruktioner till de moment som ska utföras. Vad denna motsättning i uppfattning grundar sig i är för mig något oklar då fråga 13 ej gav möjlighet för pedagogerna att utveckla sitt svar. Kanske förutsätter naturskolepedagogen att eleverna som är på besök har större vana än vad lärarna som känner sin klass mer utförligt anser. Dock råder det enhällig konsensus hos pedagogerna att instruktionerna vid införande av nya materiel och moment är fullt tillräckliga för eleverna.

Fråga 23 och fråga 24 i enkätformuläret behandlade matsituationen på naturskolan. Enligt intervjun har naturskolepedagogen ingenting med valet av mat att göra. Proceduren är att pedagogerna själva avbeställer skolbetspisningens mat för att i stället få med sig lämplig mat att tillaga över öppen eld. Samtliga instämmer eller instämmer delvis i påståendet att lösningen med hur lunchen organiseras är bra, dock är det anmärkningsvärt att 32% av respondenterna bara delvis tillstår att kommunikationen med skolans betspisning fungerat tillfredställande. Här finns alltså någon form av kommunikationssvårigheter som flera av respondenterna upplever. Vad detta kan bero på är svårt att säga, och frågan är om det hänger på pedagogen själv eller om det är betspisningspersonalen som är avigt inställda till denna utflyktsmat och ser det som en omständlig procedur med specialkost. Det som föreslås i e-målet som naturskolepedagogen sänder ut inför besöket är matförslag på korb med bröd, eller ingredienser till en gryta med falukorb och rotfrukter. Det är således varken dyra eller svårtillgängliga ingredienser. Jag anser mig dock härmed ha för dåliga insikter i hur matbetspisningens rutiner är för att på ett grundligare vis diskutera problematiken kring matsituationen. Men faktum kvarstår, att en tredjedel av respondenterna upplever organiseringen kring maten som en svårighet.

Under dagen på naturskolan uppger naturskolepedagogen att hon försöker få alla elever aktiva genom att ge dem stor frihet i valet av aktivitet samt tidsåtgången för olika aktiviteter, det vill säga eleverna gör i princip vilken aktivitet de vill hur länge de vill inom ett givet tema. Detta till trots nämner hon att det är svårt att få alla elever aktiva i de högre åldrarna. Hon menar att det finns en viss mentalitet som gör det töntigt att delta för aktivt i verksamheten. Ofta beror det även på att eleverna är så dåligt klädda och därmed blir sittande framför elden för att få värme och prata. Naturskolepedagogen som i sig inte anser detta vara något fel, då mycket framkommer under samtalen som inte annars skulle yppats, skulle dock hellre se att eleverna ägnade aktiviteterna större intresse. Enligt enkäten menar 59% att deras elever var mer aktiva på naturskolan än under en vanlig skoldag, 32% menade att deras elever intog samma aktivitetsnivå som under en vanlig skoldag, resterande 9% svarade blankt. Här kan skönjas en viss skillnad av svaren hos pedagoger och förskolepedagoger. Majoriteten som svarat att deras elever var lika aktiva på Hyttö som under en vanlig dag är mestadels förskolelärare. De som menar att deras elever är mer aktiva på naturskolan än under en skoldag är de som undervisar de högre åldrarna. Även här kan alltså meningsskiljaktigheter skönjas mellan naturskolepedagogen och de besökande pedagogerna. Möjligen kan de olika uppfattningarna här detta bero på att årstiden ännu inte varit så kall, det finns heller inga klassföreståndare för årskurs åtta representerade i undersökningen, då det är de som får prova på issäkerhet under årets kallaste månader. Naturskolepedagogen har heller inte sett och upplevt eleverna i deras ordinarie klassrumsmiljö och kan egentligen inte heller jämföra eleverna i de olika miljöerna. Men jag anser ändå att det finns fog för att ifrågasätta respondenternas positiva inställning till aktivitetsnivån.

Säkerheten under elevbesöken på Hyttö naturskola poängterar naturskolepedagogen är väl genomtänkt och hon menar att eleverna ges ett stort ansvar samtidigt som hennes inställning är väldigt tillåtande. Denna uppfattning delar hon med majoriteten av de svarande på fråga 19, då hela 91% instämmer i påståendet att säkerheten är välordnad. De resterande 9% utgörs av två pedagoger som svarat att de delvis instämmer med påståendet. Naturskolepedagogen menade under intervjun att nya pedagoger som inte var bekväma med situationen på Hyttö, ofta intog en skepsis gentemot säkerheten. Naturskolepedagogen avfärdade detta med att de mest grundades på pedagogernas egna nervositet och att symtomen ofta gick över ju fler gånger de besökt naturskolan. Vad enkäten visar är överrensstämmande med naturskolepedagogens egna teori, de som svarat att de bara delvis instämmer i påståendet har, i förhållandevis till övriga respondenter, besökt naturskolan ett fåtal gånger. Här kan jag inte annat än instämma i naturskolepedagogens teori. Jag kan mycket väl tänka mig att för de som aldrig sett sin klass agera utomhus blir det ett stort orosmoment, eftersom större frihet tilldelas eleverna. Jag tror även att många pedagoger känner en djup osäkerhet inför frågor från eleverna som kan dyka upp under ett utepass.

Efterarbete med besöket

95% av de svarande anser att dagen till fullo svarade upp mot deras förväntningar, fråga 26, samma andel respondenter menar också att dagen kändes behaglig med ett väl avvägd tidsupplägg, fråga 25. Detta stämmer till fullo med det som framkom under intervjun med naturskolepedagogen. Inte heller hon upplevde att dagarna med klassbesök känns stressiga. Därav anser jag att dessa siffror verkar vara tillförlitliga och trovärdiga.

Naturskolepedagogen berättade att hon alltid har grundskolan och förskolans läroplaner i bakhuvudet när hon planerar aktiviteterna. Majoriteten av de besökande pedagogerna till naturskolan, 77%, anser också att verksamheten som bedrivs på Hyttö naturskola stämmer väl överrens med vad som beskrivs i de gällande läroplanerna. Vid en första anblick av svaren som erhöles i fråga 29a verkar pedagogerna anse att naturskolan fullt ut följer styrdokumentet för förskolan och grundskolan. Vid en närmre anblick av svaren i fråga 29b lyckas enbart två av pedagogerna ge hemula svar kopplade till styrdokumentet. Jag ställer mig därmed frågande till reliabiliteten i fråga 29a då en mycket liten andel respondenter har kunnat precisera och motivera sitt svarsalternativ. En övervägande del av kommentarerna var av karaktären ”Naturskolepedagogen är väldigt duktig som pedagog och kunnig i sin profession”, vilket näppeligen har någon som helst korrelation till den faktiska frågeställningen. Jag misstänker att respondenterna som svarat, men inte kunnat motivera sitt svar, antingen inte har vetskap eller djupare insikt i vad som faktiskt står i styrdokumentet eller att de har generell positiv inställning till verksamheten och därmed vill ge naturskolepedagogen och verksamheten ett gott omdöme.

Jag anser att innehållet i kursplanen för biologi kan knytas till den undervisning som bedrivs på Hyttö naturskola då undervisningen där synliggör människans frammarsch i kulturlandskapet samt visar olika naturtypers förutsättningar.

Kursplanen i teknik är även den väl förankrad i den undervisning som bedrivs på utvald naturskola och det samma gäller kursplanen för idrott och hälsa som utövas på naturskolan där eleverna på ett aktivt sätt får röra sig fritt samt bekanta sig med naturen i omgivningen.

Efter jämförelse mellan enkätsvar, intervju och naturskolans verksamhetsplan kan jag inte finna annat än att naturskolepedagogen lever upp till den befintliga verksamhetsplanen. Detta anser jag inte vara någon större överraskning då naturskolepedagogen är så väl kreatör, utförare samt uppföljare av verksamhetsplanen. Resultatet skulle presumtivt bli ett annat om naturskolan hade fler anställda.

På frågan 28 som behandlar huruvida de besökande pedagogerna känner att de erhållit undervisningstips på hur de kan följa upp dagen på naturskolan svarade 45% att de erhållit sådana och på fråga 27 uppgav 86% att de dessutom blivit inspirerade av den tillämpade utomhuspedagogiken.. Detta remarkabla med detta är att naturskolepedagogen inte säger sig ge några som helst sådana förslag och att hon är medveten om att detta är en stor brist i verksamheten. Även i detta fall ställer jag mig högt tveksam till reliabiliteten i svaren eftersom naturskolepedagogens egen utsaga är rakt diametral mot nästintill hälften av enkätsvaren.

Naturskolepedagogen och enkätrespondenterna tillfrågades, fråga 30 i enkätbrevet, om de anser att tätare besök vid naturskolan kan motiveras. 73% av respondenterna anser i denna fråga att så är fallet, endast en respondent är tillfreds med den nuvarande situationen och vill inte besöka naturskolan oftare. 18% har lämnat ett blankt svar, vilket i denna fråga är svårt att tolka. Jag anser att tätare besök vid naturskolan både kan motiveras utifrån majoritetens önskemål, utifrån naturskolans kapacitet samt utifrån naturskolepedagogens egna önskemål. Detta grundar jag även på det faktum att så få pedagoger inom Älvkarleby själva tar initiativ till att undervisa utomhus. Att få komma till själva platsen Hyttö kan också utläsas från enkätsvaren ha en positiv inverkan på såväl elever som pedagoger. På fråga 31 instämmer 95% med att upplevelsen med platsen Hyttö är essentiell. Detta kan jag mycket väl förstå då Hyttö naturskola är otroligt vackert belägen alldeles i närheten av en sjö och jag instämmer med den pedagog som skrev ”Det blir något extra att åka iväg och byta omgivning”. Samma natursköna miljö är svårt att återskapa eller återfinna invid en skolgård. Jag anser det även vara av stor vikt att eleverna presenteras för vildmark och friluftsliv då detta är en inslag som saknas i många elevers fritid, flera av de aktiviteter som dessutom erbjuds här har en del av eleverna inte möjlighet att utöva på annan plats. 73% av respondenterna instämmer till fullo eller delvis i fråga 32, om att det huvudsakliga målet med naturskolebesöket är att eleverna får prova på utomhuspedagogik. Det kan alltså utläsas av dessa resultat att pedagogerna både anser platsen essentiell, men också att de tycker det är vitalt att eleverna får prova på utomhuspedagogiska aktiviteter. Detta resultat, att såväl plats som aktivitet är avgörande, stämmer alltså väl överrens med den definition av utomhuspedagogik som inledningsvis presenteras i arbetet.

Slutligen finner jag det relevant att diskutera det faktum att naturskolepedagogen inte genomför några som helst examinationer. Visserligen är det viktigt att för henne att eleverna ser besöket som ett lärorikt och lustfyllt inslag med syfte att ge mersmak för miljö och natur. Jag tror dock att en mindre form av examination skulle gynna verksamheten för alla inblandade parter. Naturskolepedagogen skulle få en bekräftelse på sina olika metoder och det skulle kunna utvecklas och bli en sporre för henne att ständigt finna nya lustfyllda vägar att nå nya mål. Detta skulle även kunna vara enligt min mening en form av ”botemedel” mot den stagnation naturskolepedagogen befarar. Lärarna i sin tur skulle få en bekräftelse på vilka elever som gynnas av denna erfarenhetsbaserade pedagogik och förhoppningsvis inspireras att i större utsträckning själv våga praktisera utomhuspedagogik. Jag anser att det även skulle ha en gynnsam effekt på eleverna som kommer till naturskolan och kanske skulle en viss bot kunna rådås på de elever som placerar sig framför elden. Med dessa argument menar jag inte att det ska ske någon form av betygssättning, eller att dagen på naturskolan skall vara betygsgrundande i den ordinarie skolan. Examinationerna skulle enligt min mening kunna ske på ett lustfyllt och opretentiöst sätt med förslagsvis tävlingar, frågesporter eller tipspromenader, beroende på ålder och aktivitet.

Sammanfattning av studien

Denna studie har påvisat att ett besök vid den aktuella naturskolan generellt ses som ett trevligt och lustfyllt inslag i den ordinära undervisningen, dock utan någon förankring till elevgruppernas ordinarie skolarbete. Detta anser den anställda naturskolepedagogen är en brist och menar att detta måste förändras, medan pedagogerna som kommer till naturskolan är nöjda med de aktiviteter som bedrivs. Hade intresse funnits från deras sida att förankra dagen till den bedrivna undervisningen i skolan hade de förmodligen i större utsträckning påverkat valet av aktivitet, inför besöket, i samråd med naturskolepedagogen. Många av respondenterna är överrens om att stor kunskap finns samlad på naturskolan och attityden gentemot verksamheten är generellt mycket positiv. Eftersom många av respondenterna uppenbarligen inte bedriver undervisning utomhus i den egna undervisningen ställer jag mig frågande till varför fler av respondenterna inte tar tillfället i akt och verkligen nyttjar denna enorma resurs som erbjuds från kommunen och naturskolan med dess personal. I dagsläget är glappet mellan den bedrivna teoretiska naturvetenskapsundervisningen i skolan och den bedrivna praktiska tillämpningen på naturskolan onödigt stor. Med detta menar jag att alla parter såväl elever som inbegripna pedagoger skulle tjäna på en bättre sammankoppling av respektive verksamheter. Det resultaten visar är att förskolan i större utsträckning än grundskolan bedriver naturvetenskaplig undervisning utomhus, detta tror jag till mångt och mycket kan förklaras med nivån på aktiviteterna. Ju högre upp i åldrarna som undervisningen skall bedrivas desto större kunskapskrav ställs på pedagogkåren och detta kan verka skrämmande för dem som inte anser sig ha tillräckligt djupa kunskaper inom biologiområdet och inte heller, vilket framkommit i studien, har tillförlit till sitt ledarskap i en

utomhusmiljö. Med detta menar jag, som tidigare nämnts, att pedagogen för de högre åldrarna måste ha mer djupgående kunskaper inom det naturvetenskapliga området för att på ett meningsfullt sätt kunna planera och genomföra undervisningspass i utomhusmiljö. Kravet är helt enkelt sprunget ur den ämnesnivå läraren undervisar i. Enligt tidigare resonemang kan en förskolelärare med mycket enkla medel bedriva en utomhuslektion som är adekvat och anpassad för förskolenivå. Samma lektion skulle för grundskolans högre åldrar vara alldeles för simpel och meningslös. Detta resonemang, om ett högre kunskapskrav och därmed högre ämnesspecifika krav med stigande undervisningsålder, är inte unikt för utomhuspedagogik utan följer helt enkelt progressionen i skolvärlden.

Jag anser att skolorna runt om i Älvkarleby kommun skulle tjäna på att verkligen bemöda sig med att lämna önskemål om aktivitet, både för pedagogernas egna skull, men även för elevernas skull.

Naturskolepedagogen som vanligtvis gör ett aktivitetsförslag kanske skulle i sin tur tjäna på att inte ge pedagogerna alternativ, vilket skulle bli en utmaning för såväl henne själv som för de besökande pedagogerna.

Förslag på vidare områden att studera

Elevers uppfattningar om ett naturskolebesök.

Varför avtar i regel utomhusundervisningen i takt med att åldern på eleverna ökar.

Naturskolans betydelse för begreppsförståelsen hos elever.

Litteraturförteckning

- Abel, G. 2006. *Utomhuspedagogik Erfarenhetsbaserat lärande och förståelse för hållbar utveckling bland elever i år 6-9*. D-uppsats. Linköpings Universitet. 48 s.
- Andersson, B. 2008. Han lär in om att lära ute. *Lärarnas tidning* 7, s 52.
- Björklund, M. 2005. *Utomhuspedagogisk En fallstudie om utomhuspedagogikens karaktärsdrag*. C-uppsats. Uppsala Universitet. 25 s.
- Bohnstedt, M., Eliason, E. 2008. *Utomhuspedagogik – utan problem?* C-uppsats. Högskolan i Halmstad. 52s.
- Dahlgren, O., Szczepanski A. 1997. *Utomhuspedagogik Boklig bildning och sinnlig erfarenhet*. Linköpings Universitet, Skapande Vetande Nr 31, Linköping. 62 s.
- Dahlgren, O., Szczepanski A. 2004. Rum för lärande – några reflexioner om utomhusdidaktikens särart (14 s.). Ur: Lundegård, I., Wickman, P-O., Wohlin, A. *Utomhusdidaktik*. Studentlitteratur, Lund. 209 s.
- Drougge, S. 1996. *Miljömedvetenhet genom lek och äventyr i naturen*. Tullinge grafiska AB, Tullinge. 186 s.
- Ejlertsson, G. 1996. *Enkäten i praktiken – en handbok i enkätmetodik*. Studentlitteratur, Lund. 134 s.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Wägnerud, L. 2006. Andra upplagan, 2007. *Metodpraktikan*. Stockholm: Norstedts Juridik. 210 s.
- Gelter, H. 2007. Definition av utomhuspedagogik. Ur: Stensson, L. *Utomhuspedagogik och lägerskola*. DidaktikUm-Navet Nr 10, 2007. Umeå. 115 s.
- Harnesk, H.. 2006. *Linné i Uppsala*. Hallgren & Fallgren Studieförlag AB, Kristianstad. 123 s.
- Hedberg, P. 2004. Att lära in ute – Naturskola (17 s). Ur: Lundegård, I., Wickman, P-O., Wohlin, A. *Utomhusdidaktik*. Studentlitteratur, Lund. 209 s.
- Johansson, B., Svedner, P.O. 2006. *Examensarbetet i lärarutbildningen. Undersökningsmetoder och språklig utformning*. Uppsala: Kunskapsförlaget i Uppsala AB. (136 s.)
- Knutsson, A., Laestadius, C., 2005. *Utomhuspedagogik Vad motiverar, vad hindrar eleverna?* C-uppsats. Luleå tekniska Universitet. 26 s.
- Lundegård, I, Wickman, P-O, Wohlin, A. 2004. *Utomhusdidaktik*. Studentlitteratur, Lund. 209 s.
- Lättman-Masch, R., Wejdmark, M. 2007. *Att lära in ute året runt*. FalunResearch Centre, Falun. 313s.
- Svedberg, L., Zaar, M. 1998. *Boken om pedagogerna..* Liber, Stockholm. 320 s.
- Utbildningsdepartementet. 2001. *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94*. CE Fritzes AB, Stockholm. 19 s.

Webreferenser

Nationalencyklopedin, Utomhuspedagogik.(2008-11-18)

<http://www.ne.se.ezproxy.its.uu.se/artikel/1334530/1334530>

Naturskoleföreningen (2008-11-19)

<http://www.naturskola.se/>

Naturskoleföreningen (2007-12-20)

<http://www.naturskola.se/merinfo.htm>

Skolverket, 2008. Biologi, ämnets syfte och roll i utbildningen. Mål att sträva mot. (2008-11-26)

<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0607&infotyp=24&skolform=11&id=3879&extraId=2087>

Skolverket, 2008. Idrott och hälsa, ämnets syfte och roll i utbildningen. Mål att sträva mot.

(2008-12-05)

<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0607&infotyp=23&skolform=11&id=3872&extraId=2087>

Skolverket, 2008. Teknik, ämnets syfte och roll i utbildningen. Mål att sträva mot. (2008-11-26)

<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0607&infotyp=23&skolform=11&id=2089&extraId=2087>

Utbildningsdepartementet. Skollagen (1985:1100). (2008-11-25)

http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&dok_id=SFS1985:1100&rm=1985&bet=1985:1100

Vetenskapsrådet, Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning

1997:2, (2008-12-05)

http://www.vr.se/download/18.427cb4d511c4bb6e38680002601/forskningsetiska_principer_fix.pdf

Centrum för Miljö- och utomhusundervisning (2008-12-10)

http://www.liu.se/content/1/c6/11/98/90/Allm%C3%A4nt/Utomhuspedagogik_def.pdf

Bilaga 1 Verksamhetsplan Hyttö Naturskola

Syftet med verksamheten vid Hyttö naturskola är att stödja naturvetenskap, teknik, matematik och miljöundervisningen i Älvkarleby kommun. Syftet är också att förmedla naturrummets användbarhet även i övrig ämnesundervisning. Dessutom ska naturskolan främja folkhälsan genom att öka intresset för friluftsliv hos både skolungdomar och övriga kommuninvånare.

Hyttö naturskola har som mål att:

- förmedla kunskap och skapa respekt för vår närnatur och därmed öka ansvarstagandet för det globala kretsloppet.
- öka intresset och förståelsen för naturvetenskap, matematik och teknik genom praktiska övningar.
- främja folkhälsan genom att öka intresset för friluftsliv.
- öka intresset för och kunskapen om lokalsamhällets basnäringar och utveckling genom vistelse i kulturpåverkad naturmiljö.
- inspirera till meningsfullt användande av skolans utemiljö i all ämnesundervisning.
- främja kreativitet och medansvar för naturen och medmänniskorna genom att bedriva undervisning i liten grupp.

Naturskolan ska ta emot dagsbesök av klasser året om. Temat för dagen bestäms gemensamt av klassläraren och naturskoleläraren utifrån årstid och elevernas ålder. Naturskoleläraren kan också ta med sig material och genomföra dagen i skolans närnatur. All undervisning bedrivs utomhus, men naturskolehuset används för detaljstudier och vid extremt väder.

Fortbildning erbjuds all förskole- och fritidspersonal i form av en fyradagarskurs utspridd över året. För personal i förskola och skola erbjuds eftermiddagar med inspiration till uteverksamhet kontinuerligt under året. Vid förfrågan anordnas även endagsfortbildning för mindre grupper. För allmänheten och fritidsgrupper anordnas öppet hus med naturskoleaktiviteter på sportlov, påsklov och novemberlov.

Hyttö naturskola är medlem av Naturskoleföreningen. www.naturskola.se

Kontakt: naturskolelärare NN

070-xxx xx xx

Bilaga 2 Missivbrev

Till Dig som under hösten besökt Hyttö Naturskola!

Hejsan, jag heter Agneta Håkansson och läser min sista termin på lärarutbildningen vid Uppsala Universitet och skall skriva en examensuppsats. Genom mitt stora intresse för utomhuspedagogik och friluftsliv har jag för avsikt att studera verksamheten vid Hyttö naturskola och den utomhuspedagogik som bedrivs där.

Anledningen till att Du får detta brev med medföljande enkät är att Du under hösten besökt Hyttö Naturskola med din klass och Dina åsikter är värdefulla för Naturskolans utveckling.

Syftet med studien är att få veta hur Du som besökande pedagog upplevde dagen på naturskolan, samt hur Du ser på den verksamhet som där bedrivs och i vilken riktning Du anser att verksamheten ska utvecklas. Därtill är avsikten med enkäten är att stödja Hyttö naturskola i det arbete som bedrivs samt ge förslag på förbättring, förnyelse och utveckling.

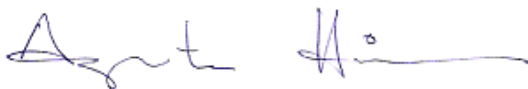
Att delta i denna enkätstudie är helt och hållet frivilligt, men Dina åsikter är värdefulla och därmed Din medverkan högst önskvärd.

I detta brev sänder jag med ett svarskuvert som utanpå är numrerat. Syftet med det är att jag ska kunna se vilka som besvarat enkäten, för att sedan veta till vilka jag ska sända en påminnelse. Det är därför viktigt att Du returnerar enkäten i just detta medföljande svarskuvert. Så fort jag emottagit just Ditt kuvert prickar jag av det och kastar sedan kuvertet, på så vis kommer enkätsvaren att bli helt anonyma. Jag vill även poängtera att inga av de resultat som framkommer kommer kunna kopplas till den som fyllt i enkäten.

Ansvarig för denna studie är jag, Agneta Håkansson och det är även till mig du är välkommen att vända dig om du har frågor angående enkätens utformning och resultat.

Tack på förhand!

Agneta Håkansson

agneta.hakansson.4062@student.uu.se

Tel: 0736-xx xx xx

Bilaga 3 Enkät

Enkät till besöket vid Hyttö Naturskola

Nedan följer några frågor om dig som pedagog.

1. Jag är Kvinna Man

2. Jag har jobbat som lärare iår.

3. Jag undervisar i årskurs.....

4a. Har du själv utbildning inom de naturvetenskapliga ämnena på högskolenivå? Ja Nej

4b. Om Ja, precisera.....

.....

5. Hur stor andel (%) uppskattar du att din naturvetenskapliga undervisning bedrivs utomhus?

.....%

6. Hur många gånger har du besökt Hyttö Naturskola tidigare med en elevgrupp?.....

Nedan följer frågor som behandlar tiden innan besöket på Hyttö Naturskola.

7a. Hur var förhandsinformationen du fick inför besöket,
såväl muntlig som den skriftlig?

Bra.....

Varken bra

eller dålig?..

Dålig.....

7b. Vilken typ av förberedelser gjorde du med dina eleverna innan besöket?

.....

.....

.....

8. Hur var elevernas generella inställning inför besöket? Positiv.....
 Varken
 positiv eller
 negativ.....
 Negativ.....
9. Inslaget med naturskolan uppfattas som ett lustfyllt inslag i
 undervisningen av dig som pedagog. Instämmer...
 Instämmer
 delvis.....
 Instämmer
 inte.....
-

Nedan följer några frågor gällande dagen på Hyttö Naturskola

10. Hur bemötte personalen på naturskolan dig? Bra.....
 Varken bra
 eller dålig?..
 Dåligt.....
11. Personalen gav eleverna ett trevligt bemötande. Instämmer...
 Instämmer
 delvis.....
 Instämmer
 inte.....
- 12a. Hur var aktivitetsnivån bland eleverna under dagen,
 jämfört med en vanlig skoldag? Mer än vanligt..
 Som vanligt.....
 Mindre än
 vanligt.....

12b. Kommentera ditt svar.....

13. Eleverna var bekanta med det material som användes i
 samband med besöket. Instämmer...
 Instämmer
 delvis.....
 Instämmer
 inte.....

14. Pedagogen på naturskolan gav tydliga instruktioner till de moment som skulle utföras.

Instämmer...

Instämmer

delvis.....

Instämmer

inte.....

15. Hur var nivån på aktiviteterna under dagen för eleverna?

För svåra.....

Lagom.....

För lätta.....

16. Vissa förkunskaper hos eleverna var nödvändiga för att de skulle kunna tillgodogöra sig undervisningen på naturskolan

Instämmer...

Instämmer

delvis.....

Instämmer

Inte.....

16b. Om du instämde, vilka förkunskaper syftar du då på?.....

.....

.....

17a. Kunskapen eleverna erhöll under dagen på naturskolan var relevanta för dem.

Instämmer...

Instämmer

delvis.....

Instämmer

inte.....

17b. Kommentera ditt svar

.....

.....

18. Personalen var lyhörd för mina önskemål

Instämmer...

Instämmer

delvis.....

Instämmer

inte.....

19. Säkerheten i samband med besöket var välordnad Instämmer...
Instämmer
delvis.....
Instämmer
inte.....
20. Aktiviteterna under dagen var anpassade för alla elever Instämmer...
Instämmer
delvis.....
Instämmer
Inte.....
21. Förväntades du som pedagog att aktivt delta under dagen? Ja.....
Nej.....
Vet inte.....
22. Lärde du som pedagog dig något nytt under dagen på
naturskolan? Ja.....
Nej.....
Vet inte.....
23. Lösningen med hur lunch organiseras är bra. Instämmer...
Instämmer
delvis.....
Instämmer
inte.....
24. Kommunikationen med skolans bespisning har
fungerat bra. Instämmer...
Instämmer
delvis.....
Instämmer
inte.....
25. Dagen på Hyttö Naturskola kändes stressig för eleverna Instämmer...
Instämmer
delvis.....
Instämmer
Inte.....

26. Dagen som helhet svarade upp mot mina förväntningar
- Instämmer...
 Instämmer
 delvis.....
 Instämmer
 Inte.....

Nedan följer några frågor som behandlar efterarbetet av dagen på Hyttö Naturskola

27. Blev du som pedagog inspirerad av den tillämpade utomhusundervisningen
- Ja.....
 Nej.....
 Vet inte.....

28. Erhöll du undervisningstips på hur du kan jobba vidare med dagen på Hyttö Naturskola och följa upp aktiviteten?
- Ja.....
 Nej.....
 Vet inte.....

- 29a. Anser du att dagen på Hyttö Naturskola var relevant utifrån läroplanens (Lpo -94, Lpfö -98) föreskrifter?
- Ja.....
 Nej.....
 Vet inte.....

29b. Kommentera ditt svar:.....

30. Anser du att tätare besök vid Hyttö Naturskola kan motiveras?
- Ja.....
 Nej.....
 Vet inte.....

31. Själva upplevelsen med att besöka Hyttö naturskola är viktig för eleverna.
- Ja.....
 Nej.....
 Vet inte.....

32. Själva upplevelsen på Hyttö naturskola är inte det vitala, det viktiga är att eleverna får prova på utomhusundervisning och friluftsliv.
- Instämmer...
 Instämmer
 delvis.....
 Instämmer
 Inte.....

Bilaga 4 Första påminnelse via mail till enkätrespondenterna

Hejsan,

För drygt en vecka sedan skickade jag ut ett frågeformulär till dig med anledning av att du under hösten besökt Hyttö Naturskola med en elevgrupp.

Enkätens syfte är att utvärdera och utveckla den verksamhet som bedrivs där.

Eftersom jag ännu inte fått något svar från dig, antar jag att du glömt bort eller inte haft tid att fylla i enkäten. Jag skulle vara ytterst tacksam om du vill besvara frågorna och skicka in enkäten i det portofria svarskuvertet, som bifogades, så snart som möjligt. Det är av stort intresse både för mig och för NN vid Hyttö Naturskola att enkäterna inkommer.

Har du svårt att svara på enkäten, får du gärna höra av dig så kan vi ordna en telefonintervju i stället.

Med vänlig hälsning

Agneta Håkansson

018 – XX XX XX

0736 – XX XX XX

Bilaga 5 Andra påminnelsen via mail till enkätrespondenterna

Hejsan,

För drygt en tvåveckor sedan skickade jag ut ett frågeformulär till dig med anledning av att du under hösten besökt Hyttö Naturskola med en elevgrupp.

Enkätens syfte är att utvärdera och utveckla den verksamhet som bedrivs där.

Eftersom jag ännu inte fått något svar från dig, antar jag att du inte haft tid att fylla i enkäten.

Jag vädjar härmed till dig att du snarast besvara frågorna och skicka in enkäten i det portofria svarskuvertet, då tiden för sammanställning av resultaten närmar sig.

Det är av stort intresse både för mig och för pedagogen vid Hyttö Naturskola att enkäterna inkommer.

Har du svårt att svara på enkäten eller om du har tappat bort den, får du gärna höra av dig så kan vi ordna en telefonintervju i stället.

Med vänlig hälsning

Agneta Håkansson

018 – XX XX XX

0736 – XX XX XX

Bilaga 6 Intervjufrågor till naturskolepedagogen

Vilken utbildning har du?

Hur hamnade du på naturskolan?

Vad är utomhuspedagogik för dig

Vilket är ditt engagemang i Naturskoleföreningen?

Hur ser samarbetet ut med övriga naturskolor?

Har naturskolorna i Sverige en gemensam verksamhetsplan?

Vad är den stora behållningen med att vara utomhuspedagog?

Om Naturskolan

Hur läge naturskolan funnits?

Vilket är din primära uppgift / uppdrag?

Vilka får komma till naturskolan?

Hur många dagar i veckan tas klasser emot?

Vilka olika verksamheter bedrivs på Hyttö naturskola?

Fortbildning / Kompetensutveckling för lärare?

Planering

De olika klassernas aktiviteter, Tidsupplägg av dagarna

Hur tänker du när du planerar

Vad är viktigt för dig när du planerar

Vad lägger du tonvikten på under planering, kul eller lärorikt, varför?

Hur tänker när du jobbar utifrån Lpo -94, Lpfö -98?

Hur tänker när du jobbar utifrån Hyttös specifika verksamhetsplan?

Hur sker informationsflödet till besökande pedagoger?

Hur koordineras innehållet under besöket med den besökande klassens

Vad informeras besökande pedagoger om?

Vilken typ av förberedelser får eleverna?

Kontakt med klassföreståndare före för att veta vad de jobbar med i skolan?

Genomförande

Hur ser situationen ut då du tar du emot klasserna

Allmän reaktion från eleverna

Vad förmedlar du

Vad är viktigt för dig att eleverna får med sig

Hur är säkerheten kring dagarna planerade

Hur organiseras matpassen

På vilket sätt är samarbete med klassföreståndare viktigt?

Skulle du generellt säga att eleverna är aktiva under dagarna

Hur upplever du dagarna, stressiga, långa, röriga...etc.

Vad använder du för material – elevernas mottaglighet för dessa.

Hur sker instruktionerna

Märker du av ”töntfaktor-attityd” vad gäller friluftsliv, skillnad mellan äldre och yngre elever

Är det möjligt att få alla elever i en grupp delaktiga i utomhusundervisningen?

Efterarbete

Hur följer du upp undervisningen / skickar med mtrl / lektionsförslag?

Utvärdering till lärare / Feed back

Ses som en kul dag vs en lärorik dag att bygga undervisning utifrån, vad tror du?

Feedback (positivt eller negativt) från elever som sporrar av undervisningen och ger sig ut, hört, sett?

Görs någon form av examination? Varför/varför inte?

Diverse

Vad kan bli bättre

Gruppstorlekar, skulle halvklass vara att föredra?

Önskan om fler anställda?

Hur täta besök av /på naturskolan anser du motiverade?

Hur definierar du begreppet utomhuspedagogik

Föräldraattityder/föräldrakontakt

Ytterligare synpunkter som jag glömt att fråga om, men som du vill framföra.